КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕКЪ

№ 90 (4727). ШИНАРДИ, 29 июль, 1969 шу. Мах 2 кап.

КЪАХЬЕГАМЕ КАРАГIДАЬННАРИЙ ЦИФРАШ

1969 ШЕРА ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА СССР ХАЛКЪА БОАХАМ ДЕГIАБАРА ПАЧЧАХЬАЛКХЕН ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГАШ

Советски Союза къахьегамхоша, В. И. Ленин ваь 100 шу дизара баха боагIача тайпара накъэбахари пятилетка хоадал хьалха кхоачашъяри духъа социалистически яхъ а йоарж Iаь. Йоах СССР Министрий Советерча Центральни статистически управлене хоама тIа, керда толамаш даьхад экономике, Iилма, культура дегIаьхувлаче а халкъа вахара хьал хьалъйаьйеча а. Укх шера апрель бетта 115 миллионай сого — мехкарча берригаш а хIана баш аьнна болча къахьегаьургдолча къахьегамхоша — дакъа а лоацаш чакхдаькха еррисоюзни юбилейни субботник бегIаллаьлаь производстве доккхий хIамаш карагIдувларца, план кхоачашъяра юкъе дийка лакъа лацарца.

Промышленни продукцеш реализаци яреи изделей дукхагIа долла лоархIамегIара тайпаш яреце цареи ах шера план тIехкхоачашъяьй. ДIадахача шера хьалхарча ах шераца нийсдича тIакхийтта промышленни продукци 6,9 процент хилар, цу дакъе шоллагIча кварталe — 7,8 процент. Ах шера планегIа лаьрхIа хиннечул совгIа реализаци яь промышленни продукци 2 миллиард сома мехъа я.

Промышленносте лоархIамегIарча доакъоша дукхагIа даьяьй промышленни продукци: электроэнергетика — 11 процент, йоагоча хIамай промышленносто — 2 процент, Iаьржачеи бесаш долчеи металлурге — 4 процент, химически мехкдаьтта химически промышленносто — 10,5 процент, машинашъечон металлах оттадаш еча — 12 процент, хьун, хьу чакхйоахача, целлюлозно — кахьата промышленносто — 3 процент, гIишлой материалий промышленносто — 2 процент, яйгача промышленносто — 5 процент, кхачан промышленносто — 4 процент, культурно - бытовой гIуллакхашта лаьрхIа боахаме леладув товараш — 14 процент.

Ах шу чакхдалаш планированен экономически стимулированен кердача системагIа боаж беш хиннай эррнгача промышленни продукцех 80 процент совгIа хьалхи 90 процент пайда бечиен йола 33,6 эзар промышленни предприяти.

Мохк бIарча хьаийцача, йоах СССР ЦСУ хоама тIа, 1969 шера хьалхарча ах шера яьккхай: электроэнерги—341 миллиард киловатт сахьат, мехкдаьтта — 158 миллион тонн, газа — 90,1 миллиард кубически метр, кIора — 297 миллион тонн, чова — 40 миллион тонн, болата — 54,4 миллион тонн, минеральни удобренеш (условни единицашца лоархIаш) — 22,9 миллион тонн, пластически массай синтетически кIуваний — 705 эзар тонн, химически хьаса — 288 эзар тонн, металл теда станокаш — 102 эзар, прибораш, автоматизаци вычислительни техникай средствош —1213 миллион сома мехъа. автомобилаш — 413,6 эзар, тракторош — 219 эзар, кIадай: хлопчатно - бумажни —3077 миллион квадратни метр, зилий—303 миллион квадратни метр, лелах дахь — 340 миллион квадратни метр, даьрий — 500 миллион квадратни метр, тийга яь хIамаш —7,1 миллиард сома мехъа, чухахьа духхаду пазата баракъаш—409 миллион, тIехнахьа духхаду пазата баракъаш — 175 миллион, тIоарска кога гIирс — 314 миллион пар, дулх — промышленносте даьккхар — 2,8 миллион тонн, чкъьорах яь кхачан продукци — 854 миллион сома мехъа, сахьаташ — 18,6 миллион, телевизораш — 3,2 миллион, холодильникаш — 1770 эзар.

Соахка хьалхарча ах шераца нийсача дукхагIа яьккхай: электроэнерги — 28 миллиард киловатт-сахьат, мехкдаьтта — 6,4 миллион тонн, газ — 5 миллиард кубически метр хIана яьккхаяц аьнна, болат — 1,5 миллион тонн, минеральни удобренеш — 1,2 миллион тонн, пластически массаши синтетически кIуваниш — 81 эзар тонн, химически хьоаса — 13 эзар тонн, металл теда станокаш — 3,7 эзар прибораш, автоматизацен вычислительни техникан средствош — 183 миллион сома мехъа, автомобилаш — 25,4 эзар, тракторан — 9,2 эзар. ДукхагIа даьккхад алюмини, цIаста, цинк, никель, бесаш дола кхы тайпа металлаш, мехкдаьтта химен мехкдаьттан продукташ, продукце дукха кхыдола тайпаш.

Халкъо леладу товараш соахка хьалхарча ах шераца нийсача дукхагIа хилнаа: кIадаш, зиваш, даьреш — 96 миллион квадратни метр, тIехнахьа духхаду пазата баракъаш — 28 миллион, тийга яь кIамеш — 818 миллион сома мехъа, телата кога гIирс — 16 миллион пар. чкъьоран продукци — 85 миллион сома мехъа, телевизораш — 534 эзар, холодильникаш — 239 эзар.

Тоаденнад предприятей балха технико-экономически хьокхамаш. Промышленностера къахьегама овсарле соахка цу хаьнаца нийсача 4,4 процент лакхъеннай, цу дакъе шоллагIча квартале — 5,4 процент.

Халкъа боахам бIарча хьаийцача пайда 7 процент дукхагIа хиннаб, цу дакъе промышленносте — 8,5 процент.

БIарча хьайийцача промышленносто план кхоачашъяьйле а, йоах дIахо СССР ЦСУ хоама тIа, цхьайолча предприятеша йиза кхоачашъяьяц продукци хьаяреи реализаци яра задании. Дукхача предприятеша ниттa кхоачашъяьяц накопленей планаш а. Ах шера план кIезиг-дукха кхоачаш ца еш йигай Iаьржача металлий прокат, электровозаш, грузовой вагонаш хьаяра, гIирсага йода хьу аккхара, вIашагIйоалла аьшкабетон, кирпичаш, холодильникаш, дулха продукташ, продукце цхьадола кхы тайпаш хьадера. Шортига карверзаю укх тIехьарча шерашка болх бе йолаяйтеча дукхача промышленни объектай мощностащ.

ДIахо балхаш эзад Iилмаи техникеи дегIакхувлара лоархIамегIарча проблемашта Iилман тохкамаш дара, проектно-конструкторски технологически разработкаш яра даьха. Хьаьа йолаьй дукха керда машинаш, механизмаш, материалаш; хьалха дотта технологи, производственни процессашта ю комплексни механизаци автоматизаци производстване юкъехувлаш мероприятеш чакхдаьхай. Халкъа боахама юкъейихай шера лаьрхIача 1,9 миллиард сом кхоаеш йола 1,5 миллион изобретени рационализаторски предложенеш. Цхьа-бакъда, Iилма-технически балхаш дареи Iилмаи техникаи каргIадаьннарею юкъекхахьареи планаш цхьайолча министерствай предприятешеи организацешеи йиззал кхоачашъяьяц.

СССР ЦСУ хоама тIа белгаладоаккх, мехка цхьайолча районашка Iайн бIаьстан юкъе чIоагIа лоаш делхари шелал леттаби, йоа гIеттабеш мух хьеккар, Iаьрже хиш ихар бахьан долаш юрта боахама доккха зе даь хилар. Дукхача кхайка гуралъ дийна илатаи дайиад. доахан йоаш моттигаш хиннай. Юрта боахама болхлоша бокха болх баьб вочa хаоттама хьалаша даь зе дIадаьккхара. Толаме кхоачашъяьй бIаьстан юкъе культураш дIаера план, дайна гуралъ дийна илатаи юкъа дайнад.

Халонаш хIайсахьаче боккхача лоархIаме хилар колхозаштеи совхозаштеи паччахьалкхена даь новкъостал. Кхы тIа а фуи, доагора фондаш хьожайй, кхелa хьалха техника дулга Iалашдаьд.

Мехка дIайийла соригa юртбоахама культураш соахкарчул дукхагIа я хинна, хIаьз 208 миллион гектараг а дIаяхьчай. ДукхагIа дIадув ва болу илаташ.

Мехка дукхача районашка шерра чуяца доладаьд ва боле илаташ, массанахьа а йол хьакхарен доакъараш кийчдареи балхаш деш да.

Хьайбай продукташ эцара ах шера алки бIарчча хьайийцача кхоачашъяьй. Цхьабакъда, цхьайолча колхозашеи совхозашеи паччахьалкхенга уж йоххара план йиззa кхоачашъяьяц.

ДIадахача ах шера юртe боахамга кхачад: физически единицашца лаьрхIача 145 эзар трактор, 71 эзар грузовой специализированни автомобиль, илатаи чуийду 43 эзар, коартолаш йоахе 3,3 эзар, свекла йоаккха 5,6 эзар комбайн, боамба бохха 3 эзар машен, дукха кхыйола техника. Юрта боахама еннай 20 миллион тонн минеральни удобренеш, вешта аьлча 1968 шера хьалхарча ах шерарчул 1,5 миллион тонн дукхагIа.

СССР ЦСУ хоама тIа белгаладоаккх, массе тайпа транспорта грузооборот 1968 шера хьалхарча ах шерарчул 2 процент дукхагIа хинна хилар, цу дакъе шоллагIча квартале — 4 процент. Бувзам предприятеша дIахо чакхъяьхай халкъа боахамна, бахача нахи бувзама деррнгача тайпашла дIахо гIуллакх дикагIа даре мероприятеш. Бувзама продукце ерригa объем соахка хьалхарча ах шераца нийсача 12 процент дукхагIа хиннай.

ДIадахача ах шера паччахьалкхен централизованни капитальни вложеней чотах болх бе йолаяйтай 11 миллиард сом мах бола керттера фондаш. хIаьта уж, вIаши нийсъеча маьхашца лаьрхIача, кхо процент дукхагIа я цу юкъа соахка болх бе болаяйтарел.

Халкъа боахамга дIаяхьйта паччахьалкхен централизованни капитальни вложенеш 20,9 миллиард сом хилар. Централизованни мехаш а тIехьа ерригa паччахьалкхен капитальни вложенеш 25,4 миллиард сом, е соахка хьалхарча ах шерарчул 4 процент дукхагIа хилар.

Укх шера май бетта, йоах СССР ЦСУ хоама тIа, КПСС Центральни Комитето СССР Министрий Советои гIанйиар капитальни гIорсаш хьалделга эгадаьккха тоалара а, гIишлоеш монтажни организацеш планированеи экономически стимулированей кердача система тIа ихара а тIадерзаяь сопамаш. Боаш дIаболабаьб уж решенеш кхоачашъяра.

Халкъа боахамера болхлойи гIуллакхера нахи ах шера 85,3 миллион саг хилар, ах шерарчул 2,6 миллион саг, е 3 процент дукхагIа.

Мехкарча болхлойи гIуллакхерча нахьен ахчанашара алапи бетта юкъера лаьрхIача соахка цу ханарчул 4 процент дукхагIа а хинна, 114 сомега дIакхаьчад. Колхозой къахьегамна ду мах 5 процент лакхбеннаб. Общественни потреблене фондашкара тела яхчен льготаши 29 миллиард сом совгIа а соахка хьалхарча ах шераца нийсача 7 процент дукхагIа а хинна. Цу ахчо чотах бахача наха Iалашдаьд мах боацаш дешари медицински гIуллакхаши, пенсеш, пособеш телга, социальни Iалашон кхача гIуллакхашна лахайта ахча хьахецалга, стипендеш, мах боацаш льготни мехахи санаторешкеи салоIача цIеношкеи аха путевкаш телга, дешa даха ха йоацача берий учреждениеш лелаелга, отпускеи мах телга, кхы тайпа социально-культурни гIуллакхаш дагIа.

Бахача наха сберегательни кассашка дIадехка ахча ах шера 2,8 миллиард сом дукхагIа а хинна, 1 июле 35 миллиард сомага дIакхаьчад.

Паччахьалкхени кооперативни торговле розничени товарооборот ах шера 67,9 миллиард сом дар, вешта аьлча, вIаши нийсдена маьхашца лаьрхIача, 7,8 процент дукхагIа хилар. Розничени товарооборота план 100,2 процент кхоачашъяьй.

Советски Союзе арахьара торговле оборот ах шера 9 миллиард сомага, хIа а кхаьча 8 процент хиннай.

СССР ЦСУ хоама тIа йоах, бахача наьха чуIеча цIенойи культурно-бытовойи хьалаш дIахо тоадаьд. Паччахьалкхен капиталовложенешка чуIе цIеной хьалдеча кооперацe ахчани чотах эксплуатаци дIаеннай ерригa а лаьрхIача 22 миллион квадратни метро чуIе моттиг йола керда дика кийчъяь 508 эзар квартира. Цул совгIа, болхлоша, гIуллакхерий наха, колхозоша а хIаьта ниттa долхозаша а шоай чотахи паччахьалкхен кредита новкъосталца хьалдаьд Iалаьмате дукха чуIе цIенош. Хьалъйоь керда школаш, деша даха ца йоацача берий учреждениеш, больницаш, культурно-бытовой гIуллакхашта лаьрхIа кхыйола объекташ. Цхьаьа ахьана чуIе цIеноши культурно-бытовой гIорсаши хьалдора ах шера план кIезигдукха кхоачаш ца ей йисай.

Бахача наха бытовой гIуллакхаш лара балхий объем соахка хьалхарча ах шераца нийсача 17 процент лакхъеннай, цу дакъе юрташка — 25 процент.

Балхаш даьд горошти юрташи дIахо тоалра а чуIеча цIеношка газ чуIийлара я. Ах шера газ чуийллай 1,2 миллион квартире.

Тоаденнад бахача наха ду медицински новкъостал. Шерьеннай больницай, диспансерий, берий консультацей поликлиникай, санаторей, унахIеио лоралара кхыча учреждений сеть.

ДIахо толамаш даьхад халкъа образовани, Iилма, культура дегIакхувлача. Тайп-тайпарча дешара юкъе лаьцав 77 миллион совгIа саг, царех 49,2 миллион общеобразовательни школашка дешаш хиннаб. Бахь! шера школа йистеяьккхай 4,5 миллион бер, юкъера общеобразовательни школа — 2,6 миллион бер. Цул совгIа бола бечен юртарчеи кагинхой школашка юкъера образовани яьккхай 600 эзар совгIча саго.

Лакхера юкъера специальни дешара заведенеш йистеяьхай 1590 эзар саго, е соахкарчул 180 эзар дукхагIчар. Цу ханна лакхерча дешара заведенешка арахийцав 560 эзар саг, юкъера специальни дешара заведенеша — 1030 эзар специалист. (ТАСС).

Пхе шера план — ханал хьалха!

Мехкдаьтта кIеж техай!

26-ча июле «Грознефтеразведка» треста Iаьлий-Юртарча кIоарга бурувдеттача контора № 62 йолча скважина буруа теха а дьыгa тохкача хана йоккха мехкдаьтта кIеж техар. Скважина соляни кислотаца обработка яьчул тIехьагIа тIерча меловни тIоавашкара дийнахьи буси ю ду мехкдаьтта кхо бIаь тонн я. Цу 11-гIча скважината мехкдаьтта кIеж тоьйтай Эльдаровски майле «Грознефтеразведка» треста бурувдеттараша. Скважинана бурув тохача а из тохьача а дьыннаре къахьийгад А. И. Гришин керте латтача бурувдеттача бригада.

М. ЛЕВИН.

Тхьамка чуэцаш латт

Дукха ха йоацаш тхьамка чуэца йолаеннай Нясай-Юрта районе Х. Нурадилова цIерагIча колхоза Гарсаев Муцус куйгаду бригада. ХIаналеньа 1420 шунурметр совгIа тхьамка йист хьаьккхай укказа.

Дика ва бола тхьамка чуэцаче Юсупова Мосий, Эльмурзаева Эзипата, Гарсаева Айшата, кхыбарий. Царех хIаране хIанзале шин бIаь шунурметр тхьамка чуийцад.

Хьунаьан айдархIечул дикагIа ба, хIара гектара тIера 15 центнер [illegible].

Ленински уйлаца сийна яхье баьнилб колхозой тхьамка сихагIа чуэцаш.

М. СУЛТАНГИРЕЕВ.

Хьалхара моттиг дIахецац

Грозненски ремонтно-механически завода А. В. Мирчев керте латтача мехкдаьтта оборудовани ремонт еча цеха коллективо арахеца турбобураш, вертлюкаш, кхыйола продукци яй республикерча мехкдаьттахошка кхьча ца Iеш, Ставропольски крае, Дагестане, кхычахьа дIахоьвч. Заводa цехашта юкъе хьалхара моттиг дIахецац цеха коллективо пятилетка дехьагIча шера. Товарни продукци арахецара вархI бетта задани кхоачашъяьй цеха болхлоша. Укх кхедцача деношка планах лаьрхIачул совгIа 47 эзар сома мехъа продукци арахецаргья мехкдаьттахошта. Ниттa къахьегарах заводa карара кара теда Цie байракхи хьалхара поеми бIаь соми хьожилаьд цеха коллективана.

Къахьегам дика вIаштIехьдаьккхаб цехе шерра хьржай яхь. ХIара дешa итогаш ю доахача толамий. Нагахь балха тIа кхоачамбоацар нийсденнадале, дIахо йодача кхана из ца нийсдалийта, кьож. Хьалха латтача бригада е смена опыт шерра дIайоаьзийт. Цул совгIа кьалха латтачоа дикагIаола токарь, слесарь е сварщик яха дIе вымпел ду. Нагахь болхлочо из вымпел ах шера карара ца йоалийте, заводa сийлен Доска тIа хьатох цуи портрет.

Уж Iолачаш доахача дииза дакъа лоаи цеха рационализаторашта. Шера тIайийчча социалистически декхарех производствана юкъеяхьа езаш яр 10 рационализаторски предложени, хIаьта хIацалехьа укхаза юкъейехьай паччахьалкхена эзараш сомаш пайда беш йола итт совгIа предложенеш. Цехе дикагIболча рационализаторех лоархIаш ва сменни мастер В. И. Ходаров, слесарий бригада бригадир Н. И. Свольников, кхыбараш.

Къахьегамй овсарле лакхъяра декхараш а толамца кхоачашдеш цеха коллективо. Арахецача продукцега дIабоьда мах лохбарах укх шера паччахьалкхенна кходаьд 30 эзар сом.

Планированени экономически стимулированен кердача системах бола беча цеха коллектива керттера хьокхам ба реализаци яь продукция. Продукци дика хилара хьежжа мара из дIатIоргйоалийта кхетаду цар. Цудухьа арахецача продукце дикал лакхъяьа дукха балхаш ду цеха коллективе. ХIара кIирнa цеха бригадираш, сменни мастераш, дикагIбола болхлой вIашагI а кхайте дуиц из дош. Нагахь сана кIирагIа брак яь бола нийсдойла цуйа бе богIа бечa бу. Ниттa къахьегарах укх шера цхьа рекламаци кхьаьлаш цеха коллективага арахийцача продукцена юкъе брак я даьна. ОТК-а болхлой тIахьожаш боацаш продукци арахецаш дукха нах ба цехе. Царех ба токараш Каминский, Метелкин, кхыбараш.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара а чIоагIа къовсам лоаттабу цеха болхлоша. 48 болхло ва укхаза из сийлен цIи лелаеш, цехе болх беча беррнгача нахах 90 процент дул уж. Кхо бригада а я укхаза коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш.

Къонтта дика хьахьегаш ба токарь П. Сорокин, фрезеровщик Т. Михалев, слесарь И. Сиднев, сварщик М. Крайблат, кхы дукха кхыбараш. СмецагIа нормаш юкъера лаьрхIача 150—200 процент кхоачашъю царех хIаране. ХIанз тIадоагIача шера чотах къахьегаш ба уж.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: болх беш ва фрезеровщик Т. Михалев.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

КIезига халонаш лайнаи хьайбаш леладераша укх шера. Дале тха района боахамашта юкъе дукха коллективаш я шоашта хьалхашка латтача декхарех шир лоархIаеш. Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоххара план тIехкхоачашъяьй цар. Хьайбай продукташ яхара хьалха латтача боахамий къахьегамхоша шоай болх тIехдика барах тха юрe хиннай. Даьхенга хьайбай продукташ йоххара ах шера план тIехкхоачашъе. Ниттa, дулх воккхара план 108 процент, шура йоххара план 101 процент, фуий план 102 процент кхоачашъяьй района хьайбаш леладераша. Уж толамаш доахача тIехдика къахьийсад «Кавказ» колхоза хьайбаш леладераша.

Шурий - товарни фермай къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех дика ка хьаьвай «Дружба», «Октябра 40 шу» колхозий къахьегамхой а. Шина а колхоза хьайбаш леладераша тIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх, шура доххара ах шера план. Масала, «Дружба» колхозо шоаш тIехкхоачашъяьй дулх доххара план, хIаьта шура йоххара план 126 процент кхоачашъяьй. ТIехьабусаш бац «Октябра 40 шу» колхоза хьайбаш леладераш а. Шура йоххара план 127 процентаи дулх доххара план 192 процентаи кхоачашъяьй шурий - товарни ферма коллективо.

Цу тайпара толамаш доахача хьинаре хакъа лаьрар цу колхозий шурий - товарни фермай леракаша. Дика вIаштIехьдаьккхад тха боахамашка хьайбаш леладерий материальни, моральни бегаш совбаккхара гIулакх а. Ниттa шурий - товарни ферма коллектива къахьегамхошта юкъе лаьржача яхье хьалхара моттиг яьккхача доаркана «Хьайбаш леладара говзанча» аха цIи ду. Ниттa «Дружба» совхоза шин доаркана «Хьайбаш леладара цхьоалагIча класса говзанч» яха цIи еннай, шоллагIча класса говзанч яха цIи кхаь доаркана, шин скотника еннай и. кх. дI.

Цхьабакъда, района хьайбаш леладерий толамаш дукха а тIех хила йиш яр, нагахьа сана цхьацадола боахамаш хьайбай продукташ яхара тIехьадусаш децаре. Ниттa «Дружба» совхоза хьайбаш леладераша, паччахьалкхенга дулх доххара план 59 процент мара кхоачашъяьяц, хIаьта шура йоххара план 69 процент. Цу тайппара ли йиш йоаца кхоачашйоаланрен производстве нийсделара керттерa бахьан да хьайбаш чуеппалара хана мара эша гIулакх лерттIа ца лоатталар, доакъар кхоачамболаш ца хилар, хIаьта бIаьсти яьнича хана марна моша доакъар ца телар, къахьегам лерттIа вIаштIехь ца бакхар. Дукхьал цхьаш масала хьахьоах совхоза хьокхамаш дукха тIех хила йиш йолаш хиннaлга. Ниттa цу совхоза доарка А. Берзгра цо леладеча доахи тIера Iеттагара ах шера яьккха шура 1700 килограмм гаргга я планах йоагIар 1130 килограмм йолча. Цу тайпара хьокхамаш долча доаркий кхы а дукха цIераш аха йиш я.

ХIана хьайбаш леладераштa хьалхашка латт Iалаьмате доккха декхар. Кхоачашде деза В. И. Ленин ваь бIаь шу дизара сийна тIайийца социалистически декхараш.

Доакъар Iалашдара гIулакх дика оттадаьд хIанз «Дружба» совхозе. Дукхьала цхьоалагIча отделене хIанале 320 тонн люцерна йол Iалашъяьй ерригa Iалашде еза йол 700 тонн йолча. Цу тайпара дика оттадаьд из гIулакх «Дружба» колхозе а. Ерригa Iалашде еза гIожа доакъар 2100 тонн ха, цу дакъе йол — 640 тонн. ХIанале, 70 процент цорашкара йол хьеяха баьнияв доакъар Iалашдераш. Йох шин бIаь тонн хьайбашa Iа доаккхаргдолча фермана юхе дIатIаьзай.

Таханара хьайбаш леладерий керттерa декхар да доакъар шорттa Iалашдар.

А. МИШУСТИН,
Гудермесски мертбаккхено производственни управлене керттерa зоотехник.

ДАЬХЕННА ДУКХАГIА ПРОДУКЦИ!

РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО НИТТА КХОАЧАШДУ 1969 ШЕРАРА ШИЙ ДЕКХАРАШ

	Социалистически декхараш	Хьалхарча ах шера бокъонца кхоачашдаьд
Продукцеш планал совгIа реализаци е (млн. сомаш).	12,0	5,5
1969—1970 шерашка промышленносте тIакхетача продукцех 75 процентал кIезигагIа йоацар боах беш йолча мощносташка къахьегамо овсарле лакхъяра чотах юкъа	75%	61
1969 шера планал совгIа мехкдаьтта доккхар (эзараш тоннаш)	45	60
Керттерча производственни фондех пайда дикагIа эцара чотах 1969—1970 шерашка изделей, машений керда тайпаш арахеца кийчде а арахеца а деза машенаш ечен металлах оттаданаш ечен предприятеша	25	18
Машенаш ечен металлах оттадам ечен арахецача продукцеш планал совгIа реализаци е (эзараш сомаш)	550	549
1969 шера планал совгIа электроэнерги яккха (млн. кВт-сахь.)	38	39
ХIаьваш тегачу производственни объединене, кога гIирса, трикотажни фабрикий, кийгача промышленноста, кхыча предприятей продукцеш планал совгIа реализаци е (эзараш сомаш)	300	95
Моттигерча, хьу чакхйоахачеи хьуни промышленноста продукцена планал совгIа реализаци е (млн. сомаш)	1,2	—
Культурно-бытовой гIуллакхашта лаьрхIа боахаме леладу товараш арахецар (млн. сомаш)	35	14,9

● МОСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. Туркмене, Узбекистана, Азербайджана йоаьад латтача районашкеи кхыча моттигашкеи арен хьалашка полиэтиленови турбашта сварка яра тоаме пайда бу АСП-1 аьнначa агрегатех. Агрегаташ Костякова цIерагIча гидротехникаи мелиорацеи еррисоюзни Iилма-тохкаме институто кийчъяь а хьай дехкача дIакъайлача системашна пайда эцаш а я. ХIаьи керда агрегат хьакколлара болх беш ба института конструктораши инженераши. Цул новкъостална механизаци автоматизаци ергъи сварка яра балхий ерригaча процессa.

СУРТА ТIА: керда агрегат т[illegible]

П. Алешина сурт.

ТАСС фотохроника. ●

Партийни вахар

КОММУНИСТИЙ ХЬАЛХЛЕНЦА

Массвнаха дина хьийкъазац тха ялат. Цхьайолча участкашка из геттара лехен шийлхем долашкизо доцдашк меттигаш ийсслу. Из бахьан долаш дукха хелонаш дукхьала уьтт механизаторашта. Укх шера 20 июне арахьеккхар оха тхоай еррига техника — 18 комбайн 2564 гектара тIера на бина ялат чуэна.

Из болх дIаболабале дукха мероприятеш чакхъяьхар колхоза парткомо. Цхьа-дале, ялат схьэн доз ца деши чуацара ие дезараш белгалдаьхар оаха, тхоай еррига техника а балхлой а формаш теркал а еш ялат чуэцара балхаш групповой методаца да лаьвкIар.

Из шийса хиннайга къахьох хIана деш латтача балхаша.

Ялат чуэцаш кхоъ комбайнови группа я. ХIара група йиъ-пхиъ комбайнах латт. Механизатораша беча балха дихи партийни влияни хургйолаш дIа-хьа шийсбаьб парткомо коммунисташ. хIара участке партийни группаш вIашагIтьехкай. ХIара партийни группа балха план я, денна цар балха кулгалду парткомо.

Цул совгIа парткомо шIешагIа теркам тIабахийтаб къахьегамхошта юкъе беча агитационно-массовни культурни балха. Белгалде дотгIа цу хьакъехьа тха политинформатораштеи агитатораштен дукха хIамаш карагIаьынаита. Коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане итогаш хIара къахьегамхочуьна дIайовзийтай цар, КПСС ЦК политбюро генеральни секретара Л. И. Брежнева цига даь къамьел доллаш, цул лоархIам дIабовзийташ, вай мехка къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех дувцаш колхозхошна беседаш яьй. ХIана политинформатораша шоай беседашна юкъ СССР Лаккхехьарча совета VI сессе кхыча мехкашцарча гIуллакхий министра нов. А. А. Громыкос аь дунен халкъашта юккъерча хьолах йола доклади сессе ихы материалаши.

Колхозхошта дукха езаенпай района культура Шен агитбригада. Каст-каста хул из тха балхаме, хIаьта тхо долча иа массава йоагIа концертни программа керда ькккхен сакъерламен хул.

Агитационно-массовни культурни мероприятех дукха дувца йиш я. Са белгалде безам боагIа ялат чуэцаш доакъар IалашдеIш боахкача болхлой лецка айлира, балхацара цар безам совбаккхара цо йоккха влияни еш хилар.

«1200 тонна ялат Даьхенна хандахьа дIакхоачийтаргIа» яхаде лоэунгах дIалоладелар ялат чуэцара балкаш. Цу балха тIа хьалхе латтараш белгалдаьйнаб. Укх ба коммунисташ комбайнераш Филиппов Александр, Ерохин Николай, Хонин Андрей, Сатаев Иван. ХIаь дийнахь болх баь 251 тонн ялат колхоза хьатта дIадахьийтар цар.

Цул тIехьагIа ших а шерагIа хьардар механизаторашта юкъера социалистически яхь. Къаьстта шерьесной ва укх тIеххьарча кIираш. Зехьа цхьаь па! сахьат, цикот ца йоаьра къовсам доаттабу коммунисташа. 14 июле социалистически яхье баьнараштта юкъе хьалха цар коммунист Филиппов Александр. ХIанзе шп бIаь совгIа тонн ялат чуийца вьинав из. Цунна лаьте воьнача коммунистр Ерохин Николайн 160 тонн чуийцар. ЖоалагIа меттиг Хонин Андрейга я.

Къахьегама толамаш доах водительски составо а. Дукхьала цхьа дийнахь колхоза хьатта кхо бIаь тонн гаьтта кIа, мукх, кеи баь.

Водителашта юкъе хьалха латт къьна шофер Зеленский Иван. Дийнахь кхай тIара хьатта 8—10 рейс е кховиу из. Цул тIехь ца бусаш къахьет водителаша Усманов Подас, Анетеньев Зиновей. Дийнахь 20—25 тонн — иштта я ялат хьатта дIакхухьарий норма.

Колхоза партийни комитето ялат чуэцара балхаш малагIча хьала тIа да хеам бем хан-ханвахьа бюллетенаш арахеш, уж балхаш каст - каста партийни бюро дукхи актив юкъе а йолаш. Цу гIулакхо торо хулийт кхай тIа балхаш зоча кхоачамбоацар ца нийсдалийта, къахьегамхой болх дикагIа вIаштIехьбаккха.

Ялат чуэцача юкъа производстве хьалхе лелараштa материальни моральни стимулироване мероприятеш вIаштIехьякхай партийни организаце. Ахчан совгIат телара, совгIа дикагIа толамаш даьхача механизатора комбайна тIа цIе байрахх бегI. ХIаьта ялат чуэцара балхаш чакхдаьлча сентябрь бетта нах боацаш санаIа туристически путевкаш яла лаьрхIад социалистически яхье хьалха латтараштa.

Парткомо хьежаьв цIе байрах карара кара телаш яле а укх тIеххьарча кIирах Филиппов Александра комбайна тIа латт, хьалхара меттиг дIахецац говзача механизатора.

Чуэццане а пачхьалкхена дIачуэш латт ялат... ХIаналехьа ялата хьалхара бIеьш тоннаш пачхьалкхен приемни пункте дIаденнад колхозхоша. Ялат дIачулуш латт.

П. ГОЛОВКОВ,
Шелковской района «Красный пахарь» колхозе партийни секретарь.

Грозненски электромеханически заводе чIоагIа лоархIаш сий долие за формовщикий бригада бригадир С. Э. Витерханов. Из керте латтача бригада цхьа сменна дIаяьйтац норма 120—130 процент кхоачам ца еш. Воркхl бетта план хIанзехьа кхоачаьнъяьй цо.

СУРТА ТIА: (аьрдехьаравар) формовщикий бригада бригадир С. Витерханов сменин итогаш лоцаш ва бригада членашта.

И. Панова сурт.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШ ДИКАГIА КХОАЧАШДАРА

Укх денашка хиннача Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума арeIцарча заседане повестка тIа дар «Гудермесски районе социалистически доалахье лорара общественность юкъеозараха торговлен общественни кхачани предприятешта къахьегамхой депутатий Советски районни Совета исполкомо кулгалдахарах» лаьца дешаш.

Хьалхарча демах доклад яьча къахьегамхой депутатий Гудермесски райисполкома председатела У. А. Исмаилова, содокладчика Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета законодательни предположенеш массаарча комиссе председатела А. А. Асхабалиева, пренеех къамьелаш даьча республика прокурора Б. Д. Бурмистрова, торговле министра заместитела Н. Б. Красникова белгалдаьккхар Гудермесска района къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомашa социалистически доалахье лорадра общественность юкъеозаш цхьабола болх баь хилар.

Бакъда, социалистически доалахье лорадра чакхдаьхча гIуллакхаша шендаь дIадаьхаьи лечкъорашш, пачхьалкхен рузкъах ка ерзавга.

Къаьстта во хьал эттах района торговни организацешна. Шиттa, растратах, лечкъорашш зар бахьан укх шера 6 бетта пачхьалкхенна зокказ зе даьд горсмежторге, райпо, Гудермесски станце орса филиале.

Уж гIуллакхаш ийсдеинал леррттIа тIахьожам ца лоаттабар бахьан долаш. Формально ю ревизеш, материальни бехктокхамерча гIуллакхаш тIа уттадаьб хьалха судаш яь вах.

Пачхьалкхенна дожна зе ду товараш телха а деш цар вах Iобахаре.

Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий Гудермесски городской совет деккхарийла яьй уж дIенхаштара кхоачамбоацараш дIадоха, социалистически доалахье лорадра даькъе торговле организацешк кулгалхой бехктокхам лакхбе. Уж лоархаш гIуллакхаш лерттIа чакхдалара шераш юкъеозаш беза депутаташ, къахьегамхой общественни самодеятельни организацеш, вовкъостий судаш, халкъа дружинаш.

Предприятей, учреждений, организацешй кулгалхой деккхарийла баьб кадараш хьалахкарах цар ла кхетам баларах долча дешашта хана теркам тIахкийта.

ШоалагIча демах доклад яьча къахьегамхой депутатий Советски райисполкома председатела Н. К. Машитова. содокладчика республика Лаккхехьарча Совета торговлеяш общественни кхачахийолча массаарча комиссе председатела Ю. В. Сухорукова дийцар торговлен общественни кхачани предприятешй коллективашта карагIдаьнарех, цар балхана ийслуча кхоачамбоацарех.

Укх тIеххьарча хана района моттигерча советий исполкома дукхагIа теркам тIаухийт къахьегамхой хьаштаха кхоачашдаре. Советий исполкомаш кеи сессешкех каст-каста дувц торговлехи общественни кхачани лаьца дешаш. Района советская торговлени организацеш ди дезараш белгалдахар бахьан 1968 шера товарооборота план 102,7 процент кхоачашдьйй, укх шера ах шера план 100,2 процент.

Хаьрхаьрой цхьалех Советски кхача юрга хьайийлакий культтог, къахьегамхоша салоIача земе хьальем да машильон, тика. Торговлен общественни кхачани предприятей боад деглабоалабеча хьинаре дакъа доал массаарча комиссеша, реошцешни комиссеша.

Районе боагIа теркам тIахийтац кадраш кийчъярен царна кхетам баларен дешадта.

Торговле организацешка, кхачан предприятешка эсала юкъебоалаю торговле прогрессивни формаш — йолаш ца самообслуживане тикаш, кредитах кIезига долк товараш, пйзархой хьашташ лерттIа кхоачашдац.

БоагIача тайпара теркам тIахийтац торговлен общественни кхачани предприятей сеть шеръяра. Нах бахача 42 пунктах 6 пунт торговлен кхачани предприятеш йоацаш я. Эсала къовсам лоаттабу растратешцa, лечкъорашца.

Республика Лаккхехьарча Совета Президиумо къахьегамхой депутатий Советски района Совет деккхарийла яьй уж кхоачамбоацараш дIадаха, торговле организацешй общественни кхачан предприятей болх тоабеш хоадаш бола гIуллакхаш чакхдаха.

Ю. АБДУЛАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

ЛЕРТТIА ПАЙДА ЭЦА ХИЙ ДЕХКАЧА ЛАЬТТАЕХ

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитета баьча тохкаме гучадаьккхад мелиоративни гIишлош хьалъяран хиш дехкача лаьттаех дикагIа пайда эцаран лаьвхьехьа КПСС ЦК майски Пленума аь решенеш республика дукхахача хинбоахаме организацеша, колхозашеи совхозашеи всала кхоачашъелга.

1968 шера мелиоративни гIишлош хьалъяра хьожаддача 14292 эзар сомах 10294 эзар сомаьт мара пайда ийцабац. Укх шера пайда ийцаб 3663 эзар сома капиталовложенех, царех гIишлош-монтажни балхашта 2698 эзар сомаш. Укх шера ихе бетта план 83 процент мара кхоачашъяьнац.

Мелиоративни хиш боаламеш гIишлош хьалъяра волча генеральни подрядчико — «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управлене (начальник Н. С. Клюкин) гIишлош-монтажни ах шера план 73 процент мара кхоачашъяьнац. Цу даькъе хиш дехка лаьтташ тоадара 13 процент, капитальни планировка яра — 30 процент, хий дехка лаьтташ кийчдара план — 70 процент.

Цу юкъах Гудермесски дуга систене гIишлош-монтажни балхаш 477 эзар сома гаьтта мара даьдац, вешта аьлча 62 процент. МалгIабика района «Кавказ» яхача колхозе дIахьайлача хиш дехкача сета шоллагIа аргIа дIаяла езар укх шера шоллагIча квартале, цхьабаккъаьа укх ахх бетта 38 процент гаргга мара даьдац гIишлош-монтажни балхаш.

Хинбоахама объекташ хьалъеча гIишлош-эшараш дукха беш хулийт.

ГIишлош - монтажни балхаш лерттIа кхоачашдеш «Грозпромстрой» тресто (управляющий А. Т. Поляниов). Укх шера Кардубански карьер хьалъяра балхаш дIаволазаьдац. Иштта лезара кхайчакду балхаш «Чечингсельстрой» тресто (управляющий А. И. Зикей). ГIишлош-монтажни балхий ихе бетта план 82 процент мара кхоачашъяьнац.

Заказчике — «Чечингводстрой» управлене дирекце (директор А. И. Горяйнов) проектно-сметни документацеша ханнахьа дIалайьац кердайоаккхаш йола Гудермесски магистральни сангар, Надтеречни района «Минеральный» совхозе 609 гектар йолча участкана хий диллара балхий сметаш оттаьнаг.

Декхий кхоачамбоацараш гуч долча хий дехкача лаьттаех пайда эцача. Юртбоахама культураш дIаюлш доза лаьттан хий ца лездаш дикал дукхагIйолча колхозийни совхозийни кулгалхоша специалисташа.

Укх шера 16 июнь тIакхочаш эгара хьалдара вегетационни хий диллад 51,5 эзар гектара тIа, вешта 52 процент, шоллагIдар — 10,9 эзар гектара тIа, вешта аьлча 11 процент, кхоалагIдар — 3,5 гектара тIа, вешта аьлча 3 процент. 1300 хий дехкарех болх ца беш 980 сага хинна. ВIалла пайда эцаш доггIа деттача машинаш 30 процентах, насосни станцеш 70 процентах.

Къаьстта лекхра хий дехх Урус-Мартана совхозашка, цига 16 июне хьалхара вегетационни хий диллад 636 гектара тIа, вешта аьлча 15 процент, шоллагIдар — 120 гектара тIа, вешта аьлча 3 процент, кхоалагIдар — 33 гектара тIа, вешта аьлча 1 процент. ВIарча хьаийнача хий дехкача 100 сагах районе болх беш 16 саг мара вац. Боахамашка йолча догIа деттача 25 машинах болх беш 8 мара яц.

Гудермесски района «Гудермесский» совхозе (директор Я. В. Белашов, керттера агроном И. Д. Рябов) эгара хьалха дулла хий 630 гектара тIа мара диллавац, вешта аьлча 21 процент, шоллагIа дуллар 70 гектара тIа, вешта аьлча 2 процент. «Грозинина» объединене совхозашка (керттера агроном М. С. Хилько) 15058 гектара тIа хий дилла дезача 10547 гектара тIа мара диллаваб.

Хий дехкача лаьттах пайда эцача дукха кхоачамбоацараш хилар бахьан да Нохч - ГIалгIай АССР юртбоахама министерства (министра заместитель Ф. П. Харламов), «Грозинин» объединене (керттера агроном М. С. Хилько). Нохч - ГIалгIай АССР мелиорацеи хинбоахамеи министерство (министр Давыдов) производственни управленешкара, колхозашкара, совхозашкара хий дехкача лаьттаех пайда эцилга дIа ца дехар, цо лоархIамера гIулакх кхоачашдара новкъостал ца делга.

Нохч - ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитето шийна сессе тIа республика юртбоахама министерства кулгалхой (ин. Клюкин, Харламов) «Чечингушводстрой» гIишлош управлене (нов. Клюкин), «Грозпромстрой» трест (нов. Поляков) Нохч-ГIалгIай АССР мелиорацеи хинбоахамеи министерство (Давыдов), «Чечингводстрой» управлени (нов. Горяйнов), юртбоахама Урус-Мартана производственни управлени (нов. Паршоев), «Грозинин» производственни управлени (нов. Сикаев) деккхарийла баьб уж дIенхаштара кхоачамбоацараш дIадахара.

Грозненски макаронни фабрике дукха болхлой ба шоай сменни нормаш 120—125 процент кхоачашъеш. Царех ба Х. Мазиев, М. Косоева, З. Салимова, Г. Мачигов, кхыбараш. Цар хIанзехьа кхоачашъеш ворхI бетта план.

СУРТА ТIА: болх беш ва слесарь Г. Мачигов.

И. Панова сурт.

ЯХЬ ШЕРРА ЙОАРЖАЯЬЙ

Ленински зачет партина, халкъа, комсомола хьалхашка хIара комсомольцо луш йола отчет я. Ленински зачете дакъа лоацарий керттера декхар да В. И. Ленина теоретически тIехьале кIоарга Iомаер, из шийн къахьогама, общественни вахаоца вIаха юзаер, партен халкъен революционни, тIемa, къахьегама тоаяиеш йовзар, В. И. Ленина 100 шу дузача ден сийна яржача социалистически яхье хьинаре дакъа лацар.

Тха районе ленински зачета хьалхара этап чакхъяьннаь. Цу этапе оттадаь деккхараш толамца кхоачашдир районерча когийча нахех мехкарашех. ШоалагIа этап дIайолаеш «Пищемаш» заводa комсомольцашна района беррига кагирхой тIахьийхар 1970 шера 22-чен 23-чен апреле В. И. Ленина юбилей деношка кхоаьча четалдах, доагорах болх бе. Из инициатива хьаллаьцар района юкъхьанцоча комсомольски организацеша.

Шерра яржача социалистически яхье керте латт «Джалка», «Автуринский» яхача совхозий къоне ахархой. Укх шера пачхьалкхен амбарашка цар дIачудиннад 1800 тонн ялат.

Къоначе города промышленни предприятей коллективашка яхь бетта план 106 процент кхоачашьяй.

Укх деношка дIайолаене ленински зачета кхоалагIа этап чакхъяла еза укх шера октябрь бетта. Комсомольски организацеша шерра болх йоккхабаьб цу этапа декхараш лерттIа кхоачашдара, итогаш ю ахкан аьмалахь доьча бахкий. Кеда толамаш захара шерагIа йоаржаю социалистически яхь вIаштIехьоаккх комсомольски дешара системера дешар.

Районни комсомольски организацеш шийн керттера декхар лерхI Ленински зачет дIахьош керда толамаш дехара кагирхой вовцагIбахар.

С. ШАХГИРЕЕВА,
ВЛКСМ Шелка района секретарь.

Политинформатора долча

новкъостала

Вай заманча исторически событех — 17 июне Москве чакхъяьнача коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещанех йола уйла дег чура дIахилазе ба халкъий кхоане бахьан долаш къовсам лоаттабеш бола бIаьш миллионаш къовсамхой я хIаьта иштта хила боагIаш бола цар революционни авангард — коммунисташ а. Цу езача событена хетаь Центральни Комитетий пленумаш, партийни активаши собранешн хул вежарашке йолча партешка.

26 июне Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Пленум хилар. КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева яьча «Коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъерча Совещане итогий хьакъехьарча» докладага ладийгIачули из йийцачули тIехьагIа Пленумо беррига а ка барра а къоабалбир дунен коммунистически болам чIоагIагIа кхотабара тIаберзабаь КПСС ЦК Политбюро политически вокъа практически гIулакхаши. Совещане КПСС делегаце баь болх.

КПСС ЦК Пленумо белгалдаьккхар, «Коммунистически болхлойи партей дунен халкъашта юкъерча Совещанех коммунистически, болхлой, берригача кортамукъален болама боккха толам хинна хилар. Совещане Iалашмате йоккха влияни ергья дунен деррига демократически, прогрессивни низаша эгара шерагIа йолча цхьоагIонца шоай гIулакхаш чакхдехара дарда тIа империализмана духьала лоаттабу къовсам дIахо боаржабара. Совещане белгальдаьккхар дунен халкъашта юкъера коммунистически болам марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма принципаш тIа чIоагIагIа кхотабара аьлкъа тIара лоархIаме этап.

Коммунистически болхлойи 75 парте дакъа лаьцар Совещане балхана. Кхо бIаь гаргга волча делегато шт совгIача дийнахьа новкъастишке долчен цхьана гIуллакхаш леладара хьалашка, паргIатта дискуссеш а еш дийцар дунен халкъашта лагалатто, эгара бIараагIа дола дешаш. Вай заман эгара влиятельнегIа болча политически болама дешна дола вахалаш Москве бахьхар вай планета массе мехкашкера. Царех дукхахчар Iалашмате хала эттув баьнаб из де. Коммунистех, цар цхьоагIонех, уж кхотабаларах империалистически реакци сов кхераьдаь. Совещане хилале цхьалхагIа цхьадолча мехкашча яхьметтел къамьела зоопаш а тIерий царг коммунисташ дунен халкъашта юкъе вIашагIкхетарга дакъа лацарех вIаьхкача кхин вабахта бохкарца таIазар деш дола.

Цхьабаккъда, цу тайпара мел хьовзадаьча гIулакхех хIама хилазар. Е репрессешта а, е полицейски ишейкашта а, е доазов тIа уттаньча духьаленашта а, е мотттт гаьна хилара а мотанзар историе чухь эгара хьалхарча социалистически пачхьалкхен столице вIашагIкхетара дукхха итташ доача мехкашкарча коммунисташта новкъарле е.

ВIашагIкхетале хьалхагIа бIаьхкача хана кийчон болх бир. Цига дакъа лаьцар 70-нега кхачалца йолча коммунистически болхлойи парте. Совещани кийчъеш даьккха цхьа шу аз пуй кхотталара процесс а хиана дIаэттар. Из чакхбоаккхача хана повнеш бокъонца миштай хьожар, барт вIашагIа ца кхетаи доле дешаш кIезег лора. Бокъонца демократически йора Совещанена кийчо. Шоай позицеш вIаши теркал а еш хьожар вежарашка йолча партей берригача предложенеша. Ленинизмо кийчъяьча компартешта юкъерча гIуллакхий нормаши методаш цкъа за ерра хьалхашхар из болх чакхбоаккхача хана.

Совещани ше хьеладаш, КПСС ЦК Генеральни секретаро нов. Л. И. Брежнева хьакхайкхадер. «Кийчон болх беча боккхача низзе хьахьесхий новкъостащкe йолея интернационализмаи уйла, коммунистически болама цхьоагIоницара лоIам тахапарча Совещанена деррига йолча белгалдовккхаш хургхиларах ше дог тийна хилар». Из дог тешар бокъонна баь хилар. Совещане балха тIа хинна керттера уйла — интернационализма уйла.

Совещане дакъе лоацарана чIоагIа уйла тIайовзийташа къаьстта хьаш долаш ладийгIар Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретаро нов. Л. И. Брежнева даьча къамьелата. Цо даьча къамьелаша дIовзийта марксистско-ленински анализ яьй дунен халкъашта юкъе хIана латтача гIулакхий, вIашагIтехай социализми коммунизми бахьан долаш вай партен халкъо лоаттабьача къовсама опыт, хьахьехкад империализмана духьала лоаттабеча къовсама юкъарча гIулакха юкъе цар лоаца дакъа, белгалдаьд коммунистически болама къестаеш йолча проблемаех КПСС-а хетар. Советски Союза къахьегамхоша чIоагIа къоабалду из къамьел, хIаьта цунна тешал ду партийни организацеш ухача IалашдIалате дукхача откликаша. Вай халкъо дизза хьалюаш шийн керттера лерхIараша лоттамаш къоастам болама КПСС Программо, цул XXIII-ча съезда решенеша белгалдаь йолча шийн хьакхарча парте аралхьара политически гIулакхаш. Новкъостал Брежнева къамьело шерра отклик хьоашй деррогача дунен тIа.

1969 шерара Совещани историена юкъе гIертьа коммунистически болама цхьоагIо чIоагIъяра марксисташа — ленинизма дукхача шерашкo хьийгача хьаь лоархIаме рубеж санна. Деррига мехкий пролетарски революционераш кхотабара шерда йоккха этап чакхъяьнний. Боккха принципиальни лоархIам болаш я коммунистий лоIам Совещане хьахьоккара факт: вай болама паI мара яц цу тайпара кхотабалара идеологически лард. Из лард — марксизм-ленинизм.

Коммунисташта идейно кхотабена хьамр къахьетта боккхача низзе хьаьхьекхар Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дузара хьакъехьа Кхайкхьай Совещане массана тIахьаро. Шийн уйлаш вай революционни заман лергвоацача генетахьа а ерзаеш, дунен коммунисташа хьаькхайка-дир: «Ленина цIа дунен социальни сибат хьалангара мена хийцача, адамаш социализмагахьеи коммунизмагахьеи гола тохар белгалдаьца Сийлахь-боккхача Октябра котаьлон, карагIдаьнача доккхийча революционни хIамий символ а хинна дIаэттей».

Коммунисташта шоай декхар бIагIгату, белгалдоаккх Кхайкхамо тIа, моллагIча моастагIашта духьала лоаттабеча къовсаме марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма революционни принципаш хьалоаттарах, уж нийсса вахаре чакхъяхарах, марксистско-ленински теори хаии дегIаххулхарах, классовни къовсамен социалистически общество хьальярен хIанзарча опыта лардa тIа из бIаьхий ярих.

Коммунистически болхлойи партей Совещани — дунен коммунисташ ленинизмана тешаме хилара, аьттехьарчен «аьрдехьарчеа» оппортунисташа, маоистски раскольникаша марксизм-ленинизм хьрпахьъякка, империализмана доаттабеча чоалханчеи халачеи къовсаме халкъаш герзах даха гIертар лелладу моллагIа гIулакхаш хоаданбаллам тIехьашка кхусара тешал.

Совещане лен повесткана юкъедахьадар деррига халкъашта чIоагIа хьашт долаш дола дошхIанзарча этапе империализмана духьала лоаттабеча къовсама декхараш я коммунистически болхлойи партеша, деррига антиимпериалистически низзаша цхьана чакхдоахача гIулакхий цхьоагIо а. 1969 шера Совещане чакхьяккхар — машарен общественни прогрессен кхелашта хьалхара шоай боккха бехктокхам коммунисташа кхетабара, дунен хьалхашкара, халкъашта хьалхашкара шоай декхар дизза кхоачашде лаьрхIа уж хилара тешал.

Марксизмаца — ленинизмаца, пролетарски интернационализма принципашца хьалхе а ледаеш, Совещане дакъа лаьцараша бол къовца анализ йий дунен тIа хIанз латтача хьала, колективни хьаьелина белгалдаьд империализмана духьаларча къовсаме халкъашка латта декхараш кхоачашдара пайъкъаши формаш. Из бахьан долаш керда боккха гIа баьккхаб вай революционни теори дегIадоаладаре, керда низ бола идейни герз кхаьчад коммунисташка, империализмана духьала латтача беррогача къовсамхошка.

Совещане боккха толам ба Документ тIаэцар — «ХIанзарча этапе империализмана духьала лоаттабеча къовсама декхараши коммунистически болхлойи партей тешаи, империализмана духьаларча деррогача низзаша цхьана чакхдоахача гIулакхий цхьоагIон. «Цу тIа хIана дуне дегIаахара аь анализ, хьаьпоих империализмана адамаш гоема хилар цун оалангара хьалоагIаш долга, белгалду машар, демократи, къамий лоIам, социализм, коммунизм бахьан долаш пайдана къовсам лоаттабара формаш. Из — бIаьш миллионаш болча къахьегамхой оалангара, вахаре хьаштаца бахьан долаш лоаттабеча къовсама боаржаь программа. Цу тайпарча документага хьежаш бар прогресса тIехьара къовсамхой, хIанза дарга аз дIа а хьаьчад.

Куаг заман событей цхьане тIаллоаттадеш болча марксисташта ленинизаштa бIаргагу вай моастагIашна тахан керттера лераIар — социалистическа мехкий, коммунистически партей, революционни, кортамукъален болама тайп-тайпарча отрядий барт эгIабе, уж вIашагIкъоастае, вIаши духьал ихь гIертилга хилар. Из тактика фу даь йохаерга, дерригача антиимпериалистически низаша цхьоагIо цхьана чакхдоахача гIулакхий дика платформа хьа миштa ерги — иштта в тахан халкъашта хьалхашка латта эгара хьалхарча арIIIанара проблема. Цу дешашта къоастам боллаш дола жол деннад 1969 шерарча Совещане.

Халкъашта хьалхашкара шоай бехктокхам кхета а беш, коммунистически болхлойи партеш кхайкхай дунен тIарча коммунисташка, империализмана духьала мел барашка, машар, паргIато, прогресс бахьан долаш къовсам лоаттабе кийча мел барашка гIулакхаш цхьоагIа цхьана чакхдахара уж тIахьехаш. «ХIанзарча хьала дIадех, — белгалдаьккхар цар, — империализмана духьаларча къовсаме социалистически мехкий халкъий, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама а къамий кортамукъа дахара тIахьарча болама а еррогача отрядий денаьера солидарность чIоагIъелта.

Империализмана духьаларча бIаьш миллионаш болча къовсамхошта Совещане новкъостал ду вай замен сийлахь-доккха истина кхетаде: халкъашта духьале империализмо лерхIараш юкъагIдахад, империалистически агрессораш юхакъоале могаргдац паргIато езаш долча дерригача халкъашa шоай гIулакхаш коллективно, цхьана чакхдоахаш хилча мара. Цу тайпарча цхьъко мара толам

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI, 20 июль, 1969 шу.

ТХОГА ЯЗДУ

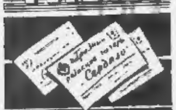

ПАЙДАНЕ ГIУЛАКХ

Укх деношкa гIишлошъеча организацей, машинаькъен бувзамен отделеней белхлоех тIаьк аьхна хьалйизаяр Октябрьски районан Н. К. Крупске цIерагIча культура Дворецан зал. В. И. Ленинан юбилейна хетаьвча кхоллагIча экономически конференце дакъа лаца баьхкабар уж. «Къахьегама овсарле — керла общественни строй котьнкхара эггара лоархIамегIара дар» ахача темах доклад йир Грозненски мехкдаьтта институтан политэкономе кафедра веккъагIолча преподавателаа А. Абдулкадырова. Цул тIехьагIа районан промышленни гIишлое транспортен предприятешка къахьегама овсарле лакхъяра резерваш гучайохаш къамаьл дир парте Октябрьски райкома хьалхарча секретара Н. Костюченкос. Пленарни заседани чаккхьиначул тIехьагIа секцеш хилар болх беш.

Ерригаш вуриййта доклад йир секцешка. Уж яр къахьегама овсарле лакхъярах, из дегIаахара резервехи перспективаех, керла техника производствана юкъехьарах, дикагIйолча къахьегама методах пайда иббарах. Докладех а шоай балха опытех а лаьцна къамаьлаш дир дуьккхача конференце дакъа лоацаш хинарша.

Н. МАРЧЕНКО,
парте Октябрьски райкома инструктор.

Декхарех лоархIабу

ДIадаха ду шу толамца чакхдаьккхад «Суьжанефть» НПУ коллективо. Цкъайолча хана хилача Iалама хьалашка болх бешашка продукцеа реализаци яра план толамца кхоачашъяй. «Iаьржа дошув» даккхара задани 100,4 процент кхоачаш я иъ, пачхьалкхечва планах боагIачул совгIа 1,6 процент пайда баьб. Цунга хьежжа соахка укх хановчул совгIа 5,3 процент лакхъенай къахьегама овсарле, 542 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кхояьй. Соахка хьалхарча квартале хиначул 2 процент лакхбеннаб рентабельноста боарам. Уж хьоккхамаш даха вIашттIехьдаьлар коллектива промыслай пехйя болх тоабарах.

Шийй декхарех толамца лоархIаьй № 1 йолча промысла коллектив. Мехкдаьтта даккхара заданъ 100,4 процент кхоачаш а кш, даьттан чекашкара планал совгIа 3 эзар тонн «Iаьржа дошув» даьккхад цхьоалагIча промысле коллективо. Ала деза, промысле къаьстта дика къахьег шоллагIча бригада коллективо. Дуккьал шу бригада ше пананал совгIа дакъкха мехкдаьтта 2 эзар тонн я. Дика болх барца бригаде мехтел серигача промысле а шоай цIераш дIахазлйтай операторашa В. Пенкос, И. Никитенкос, Г. Сергиенкос, И. Скрипниченкос, Г. Поволянкинa, М. Валелова, Г. Гоголева. Шайна йолла норма тIехкхоачашъю царех хIаране, царгара хьокхам ийбу кхычар. Иштта айденнача хьинарца къахьег коммунист И. Тонкогубов керте латтача мехкдаьтта дIа-юда ухийтача цеха коллективо а. Ах шера план 100,6 процент кхоачашъяй цо. Кхьдола лоархIаме балхаш деншехь нюнь бетта графиках йоагIача ханал дукха хьалха цIена а нь ремонт йир 5 резервуара. Цига лакха къахьегама толамаш даьхар Н. Нечаева, А. Евдошенкос, В. Захарчука, В. Панкова.

Къаьнача фонда скважинашка бола а бол соахка укх шера доалшхьа бакхачул дукхагIа даьттан чекашкара «Iаьржа дошув» доаккх суьженски мехкдаьттахоша. 13 скважина примаболии зонашта солии хасратаца обработка ярах вIашттIехьдаьлар цар из. Производства экономически эффективность лакхъяра дахки боккха пайда баьнеб тха предприятъ планировани экономически стимулировани керда системага яьча дени. Дуккьал дIадахача ах шера материальни поощрене фонде 66 эзар сом социально-культурни мероприятеи гIишлони фонде 40 эзар сом ахча вIашагIкхийттад. ХIаьта соахка дIа не доалйтам юкедин ахча а дар шу фондашка. Укх шера социально-культурни гIишлони фондерча ахчах «Космонавт» яхача пионерски лагере 13 эзар сом дIадахийта 1 корпус, 7 эзар сом дIадахийта «Встреча» яха павильон, 4 эзар сомах вах чубаха цIа хьадлад, 4,4 эзар сомах санаторешка путевкаш. 17 эзар сомах сабботник лагере хийай. Цул совгIа 6 эзар сом дIадахийта стадиона, 20 эзар сом хIадахийта город Сочи Кирова цIерагIа санаторешка, 18 эзар сомах кондиционераш-хорбин ... 1 эзар сомах Карабулахе гараж ... хьалъергьа. Иштта уж лоархIаме мероприятеш чакхйоккх «Суьжанефть» НПУ кулгалхочо. Хьинаре къахьайтачул тIехьагIа отчетах дика сьаьIа йоа я болгIча болхлочун. Дукха гIишлон-монтажни болхаш чакхдаьккхаш мехкдаьтта промысла управлене ... участка. Уж балхаш чакхдоахаш капитальни вложенера карадерзадаь ахча 143 эзар сом да. Цу хьаь 8,6 процент лакхъенай къахьегама овсарле а. Ала деза, В. Н. Ленина цIерагIа хинача шу ... керда социалистически декхараш тIаийца хьинаре къахьег «Суьжанефть» НПУ коллективо.

С. ВЫХОДАРОВ,
«Суьжанефть» НПУ ... отделе ...

КЕРДАЧА МЕТОДАХ

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводи тайна йоапаш хьалъяь йоалаш лют центральни газофракционирующи установка.

Из йоккха сооружени — 72 метр хула колоннаш дIаyoтгаераш, шарахь - резервуараш хьалъераш ба В. И. Ленина орден лелаеча № 7 йолча треста специализировани управлене монтажникаш. Пятилетка кхьоллагIча шера графикал хьалха бувлаш хьабоагIа уж.

ЛоархIаме объекташ хьалъяра опыт йоккха я управлене монтажникий. Цулуъба вIашттIехьдоал цар шоеш каралаьна болх тала бане а толамца кхоачашбе. ДIадахача шера кхо бIаь тонн дезал дола 72 метроии колонна урдоттае езаш декхар хьалхашка аттар монтажникашта. Цу тайпара эксперимент вай мехка эггара хьалха еш яр. Из болх толамна чакхбаккха вIашттIехьдарг-дий - тоеш ахам чIоагIа сатета бар монтажникаш. Цар заказах Гипроспецмонтажа институто проект оттайир колонна вIашагIйоаларо. Институто хьайтача проектана хувпанаш а деш толамца кхоачашдир монтажникаша хьалхашка латта декхараш.

Кхо бIаь тонн хула йоккха колонна урдоттаяра бехктокхаме декхар тIадожадир М. С. Казарьяна керте латтача монтажникий бригадана. Цун цу балха йоккха опыт я. Иштта шоай болх дика бовзаш ба бригада членаш а. Цаьа бол йистебьанначул тIехьагIа участка начальника В. И. Пономарева волча хьачувера бригадир.

— Цхьа хIама дагаехах сона, аьлар из начальникога эхьай дIа а кхувдаш.

Цо дIакховаьча листока тIарча чертежашка чIоагIа тергам тIабахийта хьоашар участка начальник.

— Шаршира поавъестаца хьалъе гIертий тхо колонна, — хьаттар из Казарьяннага, цхьа юкъ аьнача гIолла.

— Дерг, дьона ден а дошна вай доэш дIайоаллйтар цо начальникага.

Цу бийсанна дукха урдоаьгIар начальник Пономарев цо яьча чертежашка хьежаш. Бригадира яь чертежан чIоагIа ийсен пайданеи хилар гучадьлар. Колонна хьалъяьйра балхаш дIадоладир монтажникаш. Царна чIоагIа лоархIаме сальатан дар уж. Бригадирча хIара белхача сихен дизан кхоачашде деза дар хьалхашка латта декхараш. Цунга хьежжа шера къахьегама толам бахкха йиш дар. Болх ба йолаелар механизмаш. Цхьалхьа колонна хьалъьйеш дукха халенаш ийсьелар, цул тIехьагIа шертта аIаlув - аIаIув даьттал хьалкхаьстар 72 мерт лакха йола колонна. Пех чIоагIа тоен хинна цхьанне санна массе бокхзоче доккха из даьккхар. Укх шера цу методах цхьайха а цу колонна хьалъоттаяй бригада коллективо. ХIаьта дукха за йоацаш тIехьаьра цунь дIаоттаьай цо. Цу кердача методах боккха пайда баьнаб пачхьалкхана.

Цхьа керда метод карае раййрах чакхболаш бавар монтажникий болх. Шарони резервуараш вIашагIйоахарен царна сварка ярен цхьаькха метод яр караерзае езаш. Уж балхаш хьалха култашна дора. Цу гIулакха карагIоьдар монтажникаш, лабораторе байхлой В. С. Борисов керте латтача лабораторе боллоена цу процесса автоматизаци йир. Грозненски специализировани управлене монтажникашта вай мехка эггара хьалха карадерзаьй сварян оваашта ультразвукова тIахьеваш лоаттабара йола керда метод а. Уж кердадараш производства юкъеяхьарах дикка лакхъенай къахьегама овсарле, кхоачашдеча балхий дикал.

ХIанз центральни газофракционирующи установке вIашагIъелай 18 резервуар. Цига ерриг хила езар 26 яра яц.

Цу управлене монтажникаша шоай опыт вай республике дIайоржаь цо Iош вай мехкарча дукхача районашка а дIайорьаю. Еревански химически комбинате хьалъеш я техха ала бугаш дола доттер дIа - цха кхахьийтара йола керда цох. Из болх дика дIабалабьеча Еревански монтажникашта чIоагIа новкъостал ийшар Грозненски монтажникашкара, вай ераш санна йолча шарови резервуарашта сварка еча хана. Цига бахо царна шоай опыт дIалуш хилар дикагIбола монтажникаш Н. Ефремов, М. Гундарев, Н. Ежирев, А. Горюнов, кхыбараш а.

Иштта лакха толама йолаш хьинаре къахьегача монтажникаша ханал 5 ди хьалха кхоачашдир ах шера план. ДIаха йодача хана кхы а дикагIа къа а хьегаш укх шера кхоалагIча квартале хьалъьякхха дерхI ГЦФУ (центральни газофракционирующи установка) управлене монтажникашта. Шоай къахьегама толамаш цар хетаду В. И. Ленина юбилейна.

А. ЧЕБУШЕВ,
инженер.

ДОШ ДИЗЗА КХОАЧАШДАРА

ДIадахача шера ... «Хьалханьиларча» ... тIаьйца ба тха боахани къахьегамхой. Шоай декхар дарриг цар хьайбаш боккха пайда доаккхар IалашIар. Цу гIулакхо шера торо хулийтаргь ... укх шера тIаьйца пачхьалкхега хьайбаш продукташ боккхабе декхараш кхоачашде. ХIаьта доакъара база Iалашъяра доаш ма дарра къоастаде йоа из хIоахалца пайда эшиза йолча резервах бизза пайда ба эшаш.

ХьожалгIа вай резерваш малагIаш а. Тирка йистерча цхи бIаь гектар лаьттах пайда эзар хIаьзалца вIалла хьалаш а даце. Бакъда укх шера тха къахьегамхоша предложени деар цу лаьтта доакъара культураш дIаг. Iалашамате халача хьалашка бола дIабоалбир тракториста В. Гунишева, А. Хасанова, ... Iалама дукхалйоаха далонаш эшаеш, шоай хьинар кхо цо дош хьажоаре гарах цар торе хилар 120 гектар лаьтта аха. Цу дерригача лаьтта укх шера дIайийна судана дика хьаьхк ... Специалисташта хеташ цу кхай тIара цхи бIаь тоннаш хIеэнтагIа йоалаш йол Iалашъе торо хургьа доакъар Iалашдерий. Цу гIулакхо хьаькх цкъарчоа доаш хургаш аьнна хийттача резервех механизаторий низана производстве пайда эцарах хьахулар мел боккхача лоархIаме да.

Укх шера нийс иа далийта лаьрхIад тха доакъар Iалашдераша дIадахача шера даь цхьакха гIалат а. Нагахь санна Iалашъьяча аьлах хьалха кхай тIа эргIаш дехьа хинналие укх шера гIулакх эргадаргья. Дерриге доакъар хьайбаца Iа доаккхаргдолча помещенешта юкъе хьатIоазаргда. Цу гIулакхо дукха средствиш хIоергья, хIана аьнча Iай халача наькъашка гIолла доакъар фермашта хьатIакхухьаш дукха ха йол, ше ду. Са белгалъе безам ба тхоай колхозе цхьоалагIа комплексни бригада. Вiалла доакъар чуэца а долададалар вIашагIъелаш бригада къахьегамхоша доакъар Iалашдергдола звено. Дика дIадолатир кхтьаннa дена балдаш. Буи хьекхаьча шоллагIча дийнахьа йолхьенгашка гулъю, хIаьта цаона тIехьа прессподборщикаша тоIа а еш тюкаш ю пох. ХIаьта цу агрегата гIара йоаллате с тракторие лафета тIа йоак аьла тоекаш. ХIаьа чемо къахьегамхоша Iалашъяй ерриге йол хьайбашa Iа доаккхаргдолча помещенешта юкъе хьатIазай. ХIаьта доакъар Iалашдерий хьинарах хIанзле Iалашъьай дакал лакха йола кха бIаь тонн люцерна, суданскийол. Аьла дикал дикха хилара керттера бахьан да из хьоккхаран пох аргIаш дасов юкъе йоккха юкъ ца йолийтар.

Доакха новкъостал хилар доакъар Iалашдераша тха колхозе шозза баьрча белхех а. Ерриге колхозхой арбаьлар балха. Цар хьаллоацар лоархIаме гIулакх. Дуккьал шозза белхий баьча шин дийнахь шиъ бIаь тонн йол Iалашьйир колхозхоша.

Доакъар Iалашдеча дика болх бу шоллагIча бригада къахьегамхоша а. Доакъар кийчде дIаболалуча хьалхарча деношка бригада механизатораша предложени елар Тирка йистера эрз силоса Iалашбе, аьнна. Болх бе эттар силосни комбайнаш. Лаьтта тIаьла дар, шаьра дацар. Цудухьа эрз хьокхача дукха халонаш лайра механизатораша. Дале а В. Мунича, А. Фалько керте латтача коллективна вах кхьаьар 150 тонн силос кийчъе. Иштта дика болх бу бурунг арешашка йоа хьоккхаш йолйа доакъар Iалашдеча звено механизатораша а. ХIанзле кхо бIаь тонн йол эргIаш а даь жево Iа доаккхаргдолча дIаоттаьй цар.

Белгалдаьча тайпара доакъар Iалашдеча дика къахьегад колхозхоша. Цхьабакъда хIанзална даьаах илзчам бе йиш яц. Цудухьа из лоархIаме гIулакх кхоачашдеча болхлой къахьегамхара ... теш белгалъяй оаха. Иштта, доакъар Iалашдара план кхоачаш я цу цаорига доакъар фермашта юкъе дIатIаьзаче боккадаха эзар сом премий оттаяй колхоза правлене, хIаьта фермана — 500 сом. Цул совгIа, йол кийчъяра балхаш самен, дIаьта аьла дикал дакхен хилча алапел совгIа 30 процент ахчех цхи процент йола яц колхозошка. Хан-ханна цхьа агоне из овеньяшта, бригадашта юкъе аьржача социалистически яхьа. Хьалхара моттиг яьхача коллективна карара-кара тела цIе байракх хьокхаш. Доакъар Iалашдераша вIашттIехьдаьхад дика бытовой хьалаш.

ДIадахача шера опыто хьахьекхад люцерна йол шорта Iалашъяро хьайбай продуктивность дикка лакхъе торо хулийтала. Цудухьа тха торо хилар хьайбай продукташ кхара шера план дикха тIеххоачаидегь: дулх 128 процент, шура 137 процент. Из бахьан долаш КПСС райкомен райисполкомен карара кара тела цIе байракх едар тхона. Из байракх укх шера а тхоашка йита торо хургья тха нагахьа самна доакъар шортта Iалашдойя. Цу гIулакха мел эша хьалаш долаш да.

Дика къахьегаш шоллагIа доакъаре культураш дIаоеча а. Уж дIаьре план кхоачашъьай.

Доакъара бала тешаме чIоагIьаро торо хулийтаргья хьайбай продуктаи кхара дешна дош дизза кхоачашде.

И. РЕШЕТЕВ,
Наурски районa «Красное знамя» колхоза парткома секретарь.

IАЛАМА ДОТТАГIИЙ

Вай баьча В. И. Ленина вIалла машар хиннабац Iалам лорадара боккъонаш техкарца. Боккъо йоалаш Iалама рузкъах кулгаш деттараш бехктокхаме оазар дIадехаш хинад.

1922 шера 5 декабре болхлой - ахархой инспекце халкъа комиссариатага ше дахийтача письмо тIа В. И. Ленина яздора: Донпродкома хиш лорадара вела начальник балхара дIаваьккхав, Дона чура чкъьарий це сов дукха лувцийтар баьхан. Из господин баллара хIа мара вахьккхаваь. Ха дезаш да из мисча а цIензантта бехктокхаме эзаний а.

В. И. Ленина куьлхача 1924 шера 21 ноябре Iалама памятникаш, соний бешамаш: паркаш лорадрах долча Ленина декрета хьежжа В. И. Ленина соратникаша — Крупскаяси Луначарскаяси дакъа а лоацаш вIашагIъелла дир Iалам лорадара йола Ерригроссийски общество.

Хьунаш, хиш, иштта кхыдола Iалама рузкъаш лорадара хьалъехьара партен правительствам мероприятеш кхоачашъеча дукхха къахьегамхой. Ерриге советски общественность ккъеоара декхараш шийна хьалхашка а оттадаь, цо вIашагIъеллача хана деза боккха а пайдане а болх чакхбаьккхаб общества. Цу балха лоархIаме этап хилар общества членаша хьинаре дакъа а лоацаш «РСФСР Iалам лорадарах дола Закон» кийчдар. 1960 шера 27 октябре из закон тIаийцар РСФСР Лаккхехьарча Совета. Из дерригIа кхоачашдара цакалаш тергам тIаухийт общества членаша.

1960 шера вIашагIъеллар Iалам лорадара йолча Ерригроссийски обществa Нохч-ГIалгIай республикански совет. Тахан вай республика массайолча горедашка, районашка бол беш я общества советаш. Шоай болх бу шоа колхозашка, совхозашка, промышленни предприятешка вIашагIъехкача юкъхьацарча организацей новкъостална. Iалам лорадара йолча общества юкъхьацара организацеш вай республике 700 герга я, цар мутIараш из 16 эзар сар. Общества хадлана бу агитационно-массови болх. Iалам лорадара долча делас тамца выставкаш ю декнеш хиш. Нохч-ГIалгIайчен Iалама рузкъа лорадареи из детIахолорадареи ювзаеним партийни, советски, боахамa организацешна чакхйоахa мероприятеш хьалхьа. Цо боккха болх чакхбоакх гораташкен пах бахача дунктаашкен газнаш дIаювгIаш. Паркаш хьаеш, иштта кхы дукха балхаш деш. Обществa членаша хьинаре къовсам доаттабу браконьерашца.

Белгалдаьккха дезаш да Iалама пайдане болх хагIча нахен мехкарашен чакхбоаккхаш хилар. 80 эзар совгIа болча Iалама къонача доттагIашa къовсам лоаттабу Iалам лорадара боккъонаш техкъяраца. Iалам лорадара долча Закона лоархIам балача наха дIабовзийташ боккха болх чакхбоакх. Дуккьал дIадахача шера цар дIаегIай 465 16 га, 50000 кустарникаш. Iалама доттагIаша — Назарен районa Длейрахьарча 8 шерарча цкоза дешархоша шоай школьни а участке кхеи сений беш. Ершки яьнча мийистоача кхе беча бIаро 6000 га дIаегIай.

... дешархоша станица массайолча ... тIа дIаегIай ... Пайдане а беши тIабодаш а бо ба Ведена районa Махкетински юкъерча школа дешархоша ... Биологи хьехача шоай ... Кваченков дешархой ... кулгалца 30 гектар ... участке тоабай цар. Iалама къонача доттагIашта ... дукха хулла йиш я. В. И. Ленина ... 100 шу кузача денна кийча еш общества членаша шоай низ къобал Iалам лорадеча керда толамаш дехаа.

М. МАЦИЕВ,
Iалам лорадара Ерригроссийски обществa Нохч-ГIалгIай республикански совета член.

ДИКАГIБАРАШ БЕЛГАЛБАЬХАБ

КIиабиесса Кавказски машинаьнаькъ тIа масеех шера болх беш а къахьегаш кхерамьен техникел лораю общественни инспекторий институт. В. И. Ленина ваь 100 шу дузача денна сийлена векъьабахара дукха балхаш ду цига производствени эстетика балха юкъеяьхьра, къахьегами кхерамьен техникен мероприятеи дахтьяра. Укх деношка машинаькъа отделена начальника приказах Сийлен грамоташ, ахчах совгIатеши деннад, баккал кхайкадаьц общественни инспекторий йоккхача группича. Белгалбаьхачарна юкъе ба: Гудермес станце поездаш вIашагIъяккхачун гIоннача Сарапиев Хайрула, Ермоловски станцера стрелочница Куншанова Марка, Слепцовская станце дежурни Петренко Нела, кхыбараш.

Г. АНОХОВ.

Ханал хьалха ди хьалха

Ленински къахьегама вахте отдача Грозненски кета гIирс бола фабрика коллективо графикал хьалха ... хьабоагIа. Товарни продукци арахецарех, продукцеа реализаци ярен 7 бетта плана кхоачашъяьй цо. Бутт чакхбалалехьа планал совгIа арахецаргба 18,5 эзар вах кета гIирс. Социалистически яхье хьалха лете фабрика карара кара тела цIе байракх делаю В. А. Агабекяи керте латтача цеха коллективa С. Мурдалова кулгалдеча цеха коллективна. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй верхI бетта задани.

[illegible]

ЙОККХА КОТАЛО

баьлаш ца хилар къьагIа хьахьоккхаш дола масал да Вьетнамера американски империализма оланаш юкъагIъяхар.

Совещане тIаийцача «Вьетнама лоIам, паргIато, машар!» яхача ТIахьехам тIа белгалдоаккх американски агрессора оланаш юкъагIйоахача вьетнамски патриотий толама эггара кертера хьал «Социализме мехкаша, эггара хьалхарча аргIана Советски Союзо а хIаьта иштта дуней тIарча машар безаш долча дерригача халкъаша а чIоагIа хьаллоацаш долла вьетнамски халкъо США-на, империализма цу боккхагIа болча низа, дIакайтад цар ниъ боарам боацаш ца хилар. Совещане ТIахьехам тIа вIашагIъелла я эггара лоархIамегIа йола положени: «Вьетнамски патриотий къовсамо хьахьокх: империализмана духьала, паргIатон лоIамна бахьан долаш къовсам лоаттабеш а Советски Союз, дерриге социалистически мехкаш, машар безаш дола дерригача дунен тIара низаш шийна тIехьа латташ а дола халкъ — эшаргдац». ЗакончагIа йоагIаш кхъа цу вывода халкъашта керда низаш чудоссаду паргIатон садукъча империалисташа лоаттабеча къовсаме.

Империализмана духьала лоаттабу къовсам йIаькхача хана, тIагIертта, хала лоаттабе безаш къовсам ба. Цига котало яккха атта дац. Марксизмана-ленинизмана, пролетарски интернационализмана тешаме хилар, са ца кходенна мутIахьа болаши шоай халкъий хьашташка, социализма юкъарча гIулакхага латтар — цу къовсаме коммуниссташа толам боаккхаргхиларах бода тешам.

Совещане цIамкха а бакъдар дерригача дунен антиимпериалистически, революциони болами чIоагIало социалистически системе хилар. Цудухьа из чIоагIъяра еш йола йоккхо — из дунен революцепни процесс дегIакхувлара, империализмана духьаларча чIоагIача къовсама еш йола йоккхо а я.

Совещане бакъдир, социалистически система кхотаяра гIулакха керттера лостам социалистически интернационализма принципаш нийсса чакхйоахилга, социалистически пачхьалкхений къамийн интернационални декхараш кийкъа цхьана тардела, дежарашка ду новкъостали вIаши оагIув хьаллацари дегIакхувлага хилар. Совещане шийй берригача аьнна хьалхайкадир, социализм лораега коммунистий интернационални декхар хилар.

Коммунистически болхлойн партей Совещане чIоагIдаь хьахьекхар марксистско-ленински хьехама цIенал бахьан долаш коммунисташа лоаттабеча къовсаме ше лоархIаме декъ хилар, ревизионистеки националистически карпонех из лораега хилар. Цул доакъашхоша йиззача бовъонагIа белгалдаьккхар, шоаш кхотабара хьаштана, империализмана духьаларча берригача болама хьаштана массе тайпаех йолча ревизионизманен оппортунизманен духьала лоаттабу къовсам чIоагIбалга дIадехаш хилар.

«Аьрдехьара» а аьттехьара а оппортунизм вIашагIъоезавайолийташ йола белгало я национализмана даилар а хIаьта цкъаза дукхал национални позицешкаьа бовлар а. Оппортунизмо из кхераме гIулакх белгалдаьхад В. И. Ленина, «Оппортунизмаи социализмаи юкъера йоккха юкъ — из национализмана кхоачарье, буьзам балаш, пхьтаре хилар, — яздаьд из, — цхьакха шеко хила езаш дац» (Соч. бIаьза гуллам, т. 26, оагI. 151).

Национализм чIоагIIа бехке еш йола оаз йийкар, социалистически, пролетарски интернационализм лорадара беш бола тIахьехам бийкар 75 парте Совещане.

«ХIанз дунен коммунистически болама цхьоагIонех социалистически системе вIаштIоцех бола кхераш духбуьла керттера масологически хьаст ба, догматически санна, иштта ревизионистеки а толка еригача сепаратистски тенденцей шеко йоаш бола юкъара знаменатель я, — хьыкхйайкадир ПОРП-а делегацеа керте латтача цов. В. Гомулкас. — национализм... Национализм дегIаух цхьан парте лоамилистически уйла, лоаца кхетадеш дола хьашташ газнив долхаш дола дерригача болама хьаштаи, социализмам мазарен хьаштаи ухьалоаши йолча юкъарча интернационалистически позицеа духьалоттадаш кIийлен тIара».

Марксизмана-ленинизмана тIара дIабовлара, интернационализмана дIахадаро коммунистий юкъарча гIулакха мел доккха зе ду къаьга хьахьоккхаш дола масал — Китая Компарте кулгалчой политик.

Укх тIеххьарча хана событеш а эггара хьалха КПК IX-ча съезда тIаийна решенеш а бахьан долаш хьахийнай дунен тIарча гIулакхаштен антиимпериалистически низашa лоаттабеча къовсама хьаштен каралхьарча оагIорахьа цIенхаьтта воздействе еш йола керда ситуаци. Съезде установка еннай эггара хьалха «хIанзара ревизионизм» оалаш, болчунна «советски социализмаш» къовсам лоаттабе аьнна. ХIаьта а москвасхоаш да, ленински кулгалхоша цу категорех лоархIараш ревизионисташ а боаш, дукха а дукхагIа дола социалистически мехкашки коммунистически партеш хилар. Китая арахьара политика маларра аьча пролетарски интернационализмах дIахадьай, цо боабаь шийй классова социалистически чулоацам, къаьгга хьагуш бола антисоветски лостам лаьнаб. Марксистаниа-ленинизмана цу хьалашка шоай декхар лоархI марксистски националистий великодержавни уйлашта ховдамболаш принципиални отпор лулах.

Марксизм - ленинизм хайнача, хьинарьаьнача национализмах великодержавни шовинизмах, дунен коммунистически боламна лоаттабеча къовсама ушалйола чутехкача китайски кулгалхой антиленински, антисоветски, раскольнически аьнъе чIоагIIа вIаз бира бер Совещане дакъа лаьцараш. Вежарайха йолча партей дукха дукхагIа болча кулгалхоша шоаш къамаьлаш деча хана корта а болаш, принципиальни мах бир маоизма, цун кхерамеча антиленински наькъа, ховдамбоалаш юстара кхессаь из.

КПСС ЦК июньски Пленумо массана ваьла а волаш бакъйир Совещане вай парте делегаце даьча къамаьлана хьахьекха позици. «КПСС машар боаши къовсам лоаттабергба, — аьнна Пленума соаш тIа. — Китая хIанзарча кулгалхой антиленински ухейна установкашта духьала, берт хIабеш йолча цар политикане великодержавни арахьарча наькъан духьала. Цо дола хIама дергIа моллагIча тайпара кхийна а тIакхувдарах коммунизм хьаьъеш доалеча советски халкъа хьоатан лорадара. Цунна духьала КПСС теркалду советски китайски халкъий оалантара хьашташ кхетаре хилар. КПСС дIахо а гIертаргья советски халкъа китайски халкъаца йола а шеко йоацаш, китайски халкъа Советски Союзаца кхача социалистически мехкашца йола а доттагIала уйлаш йолаш хилийтаран хьаллоттаяран».

Дерригаунен коммунистически форука доакъашхой, шоай Совещане толаме чакх а яккхаь, Москвера дIабахар дикха дукхагIа кхотабенна болаш, вай юкъара тIулакх торгхиларах кхы а чIоагIа дог тайна болаш. Вай массана а кхоанента бIубенна хьежа боккъо я. Маркса, Энгельса, Ленина цIанха дергбоацача хьехама тешаме болча коммунистически болама хIанз йоккхий торонаш я дерригача антиимпериалистическа низашна цхьоагIо а йолаш халкъашта социальни къамаьн кортамукъале яккхар дукха, дерригача адамий сийрда коммунистически кхоане бахьан долаш лоаттабеча исторически къовсаме керда котолонаш яхара.

Дунен коммунистий аргIанара, кхоалагIа московски Совещане вай кхоанен наькъаш белгалдеш йола а, дунен халкъашта юкъерча тIеххьаьнча йоккхайча событеех хьаьI. Цо керда перспективаш хьаелла, хIаьта цунах, шеко йоацаш, дунен революциони антиимпериалистически болама керда толамаш духдуала хьаст а хургба. Дунен коммунистий сийлахь-боккхача интернационални дезало, шийн цхьоагIо чIоагII а яь керда низаш Iалаш а дань, дунен халкъашта юкъерча керлача опытаеш коллективни хьаькъалеш бIаьхий а хинна шолхадаьккхача хьинарца бакъъалъяра къовсам боаржабу машар, демократи, халкъий паргIато бахьан долаш, социализм коммунизм бахьан долаш.

Виталий КОРНОНОВ.

Пачхьалкхента ялат доахаре илан кхоачашъяьй Урус-Мартана района «Горец» совхоза къахьегамхоша. Даьхенга дIакхаьчад 580 тонн ялат, хIаьта ялат — 550 тонн. Ялат хIанз а пачхьалкхена дIалуш да.

СУРТА ТIА: денна 15—16 гектара тIара ялат хьокхаш а, хIаьта гектара тIара 27 центнер ялат ораде а бола хьалха латта комбайнер — коммунист Токаев ШахIид.

Н. Кобиашвили сурт.

ФЕГАРА 2620 КИЛОМЕТР ТIИЙ

Хьабийлдаб Грузе Iаьржача форда йист Среднеазиатски республикай столицашца ювзаллийта керда шовданъ. 2620 километр наькъ 3 сахьатан 30 минутан бу ТУ-104 яхача пассажирски самолето. ХьалхагIа Ашхабаде самолета тIа хайнача пассажира Сухуме Москве гIолла ваха везаш а билетах 70 сом дала дезаш а хулар. ХIанз Ашхабадера Сухуме водаш билетах дерригa а доаккхар 29 сом мара дац, хIаьта пассажиро массех сахьат да кхою.

Граждански авиаце грузински управлене начальника инарал-лейтенанта Советски Союза Турава Владимир Нанейшвили АПН корреспондента дийцар:

13 шу хьалхагIа Тбилисе аэродроме дукхьашха Iоессар ТУ-104 яха реактивни самолет. Цу хана деза граждански авиаце республикански Управлене фегарча наькъашка гIолла уха пассажираш тIа-тIа дукхагIа а хулаш, 1968 шера 1 миллион 340 эзар сагата дIакхаьчар. Укх шера 1 миллиона 550 эзарел кIезигагIа бошаш хургба тха пассажираш. Соахка август бетта, масала, Тбилисера Москве бахкача 85 процент болча пассажираша транспорта яхача тайпаел гIойленагIа хийтай самолет, Ленинграде бахаб 90 процент. Ташкенте Свердловске — 100 процент хIана бац аьнна бола пассажираш.

Ахха укх шера Грузера Советски Союза тайп-тайпарча гораташка 18 керда наькъаш буларгба. Сухумски аэропортера — 12.

Мадарра аьтча Грузи авиаиаькъашка гIолла ювзаенна Советски Союза ерригаш а хIана яц аьнна йолча йоккхийча культурни промышленни центрашца.

Мераб ЛОРДКИПАНИДЗЕ,
АПН корреспондент.

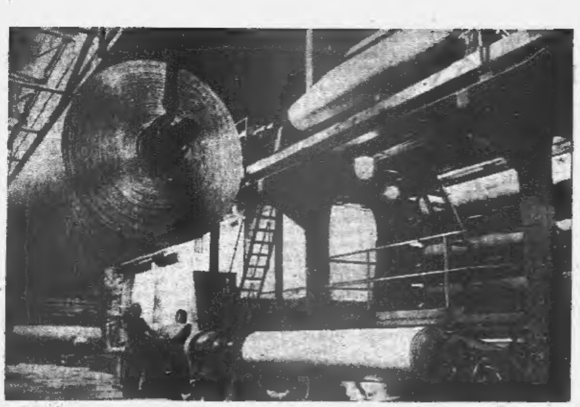

ПЕРМСКИ ОБЛАСТЬ. В. И. Ленин вань 100 шу дизаре сийна вахте а этта хьнаре къахьегт Камски целлюлозно-кехатан комбинатерчий кехат дераша. Ялхе ьвнинача бригадинта юкъе хьалхара моттиг лоьц къьнара сеточник А. Е. Тюмин керте латтача коллективо. Хьалха латтарама шарнал совгӀа 160 тонн совгӀа кехат арахийцад, 11 эзар сом дечейхьалийхеп ахча кхоьдьд.

СУРТА ТӀА: машинан сеточе-арахецаш латт кехат.

Е. Загулаева сурт.

ТАСС-фотохроника.

Масса бер дагӀаргда парта хьалхашка

Боккха бена бахь дамина-коаноцна бераша 2—3 сменагӀа дешийтача школашна. Дукха кехаташ хаьдьд, трибунаш тӀера дукха цӀогӀарч дийттад из проблема дӀаяккха акаш. Август бетта бераш юха школашка чудаха массенн ди дисаче гӀолла йолалу уж ховзаш, тӀекка цкшше сег мара ца ковшача ресташ тӀа кхочеха а хайна бераш деша доладелча соец вӀалла хуьцадевна дӀема ца хуле а.

Иштта хьадоагӀа ужих массааш шера. Из уйле мегаш да уж шерра а.

Назрановерча № 2 йолча школе дийша а вьнна дӀаводача сегга оаш вӀалла кулг говзал йий хье, хьай вевр дӀадолада хоергдонаш эий хьо дьвна хьттача шоеэна дала жоп хургдац цуна говзал царга Ӏомайта вьнна вьча мастерскешкара станокаш, оборудовани ара а ьыккха парташ оттаду хӀара шере. Малав бена вар? Дукхача кана дене хьалье болель цу школа пристройка такан дӀайолайича санна латт. Пенаш хьен а дах цхье тӀехьах плита ӀотӀа а йилла латтийтай из ухкаверче ремстройучастка гӀишлоьяраша. Ер хьо - дигь шу да из хьы эрга ца йоалаш латта. Хан дӀахо латта кпописка» эь а...

йицьяйцай из. Цу чу уйх шера деша ва веза 160 дешерло Ӏоха моттиг йоацаш хьувзаргва дӀадаьчь шерашна санна.

Юртанна дӀы а воугӀа да из гӀулакх. ХӀара шера 300 гергга керда дешерхо воагӀа СуркотӀарча школе. Царга хьажна шерьяле эза школа а. Бакъда из шор и лац. Массехк сменагӀа дешар вӀаштӀехьдаьккхача а хӀана эяйлецу тоьлац классни помещенеш. Дукхьола юкъна тӀара дар церна дӀакьюка а хкоц хьехархой Дешаркошта кхетам белара классан аракьера бел-м буьца а безацер. Из бе вьнна уйттаю пленаш а кахьата тӀа юс.

Мел сепаргӀатагӀа хургьвр СуркотӀарча бераште, нагахь санна ухказа 4—5 шу хьалха хьалье йолаьь 160 сага ларьхӀа пристройка хьалхь йоалерв!

Йоалере... Кхы а 5 шу дакхта мегаш да цо кхана санна хьангаь кхьвчача кана догӀаша, мехаша Ӏаьрнхъв латташ. Ухказа хӀанзалца дахр ер да: хьалхарче этажа пекаш хьал а дах плитешца ах тхое дӀакхайлаб. Вешта хьвча цунга дӀадахийта лаьрхӀар 20 эзар сом да. Хьабаь бола 4,5 эзар сома мехза мара бац.

Иштта сурт да хьо дӀа мел вахача. ДӀа массанахьа а доладеьд Балхаш, баьгда чекхдаьза моттиг цхьаннахьа а яц.

Йицьяннай уххаза школаш организацешта, предприятешта. Совхозаш дехкарийна ер шоай болхлой бераш чудагӀа классаш кье е, сенаргӀата е хьажна, царна юртбоахама специальносташ Ӏомавра мастерскеш хьалхача дагь лаца. Дукха дийцаш цу хьакъехьа собранешка, совещанешка, пленумашка. Цига кхьвмольаш дача хана совхозий кулгалхой цӀенхаьтта школашта гӀо да кийче ба вьнна хетаду. Бакъда, цигаре арабевлче шоаш дийцачод бицлу.

ХӀана школашка ремонт еш бе. ДукхагӀа дола дакъе дешархой дай-наной, а школаша шоай низаьца ду уж балхаш. ХӀанзехьа а ремонт чекхъьяннай Жайрахьарча школе, Назрановерча интернате, кхычахьа. Йолаш йола классаш, помещенеш-м фуннагӀа дах а кийчъергьяр оаза бераш юха чудерзалехья, — йоах школай кулгалхоша. Тхона дегвоаквраш-м ца тоъа классни помещенеш а.

Цхьаннена дагадекад йоах клубашка мукъа йолча помещенеш пайда наьцача фу дер-хьогӀ вьнна. Из да йиш йолча дича хӀана ма-чад, хӀаьта а цу гӀулакхо дӀайовхаргйий-теш из къьвна, овла кӀоаргбенна проблема!

М. КАРАЕВ.

№ 14 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

Кепатеха арадевнача КПСС Нохч.ГӀалгӀай обкома пропагандан агитацен отдела «Агитатора блокнота» тӀера дукхагӀйола материалаш коммунистически болхлойн партей дуьнен халкъашта юкъъерра Совещание йийцача проблемашта хеташ я.

«Коммунистий исторически вӀашагӀкхетар» — иштта керте бӀаш я Ф. И. Иванова статья.

«Таханара дуьнен халкъашта юкъъера хьали империализмана дуьхьаларча къовсама дехкараш» яхаш я КПСС обкома инструктора В. Беккина хьаьь статья. Цул совгӀа блокнота тӀа еннай «Совещание итогаш шерра ювц» яхача материалий подборка.

«ЛоархӀамера латташ» яхача рубрика кӀал я КПСС обкома яйгача, кхачам промышленностен торговлен отдела инструктора Ф. Круглика «Торговле болхлоьчунди» яха статья.

КПСС Грозненски райкома секретара Т. Ахматхановой статья «Ялаташ чувнача ю агитаци» яхаш я.

Ю. ПОВАЛЯВ.

Хинна хӀама

Ледокол цамогача сага оардагӀдоада

Пуналтрин яхача юртара радиотелефонаца дог тохадолийта хоам бера: сьртай Ӏуна чуйче Эттысеу Константина чӀогӀа дӀа. хер деш совнерг хьайнед вьна. ХӀаьта цигга операци е сег вац. Провиденски, районни больницан болхлоьча форда дорта начальникагара Казиджик Виталегара гӀо вийхар. Цу хана будуе латтаим дар «Ерофей Хабаров» яха ледокол. Цу кема тӀа дӀатӀеховаийбир хирург Салмин Борен операци еш гӀо ду сестра Решетникова Нина.

ПунатранагахйӀ дӀадахар ледокол. Дукха ха ддале ледокола борта тӀа хьатӀийнар цамогаш вола саг. Юхадийрзар кема. Цхьабакъда, сьрч эеладер лазаро кӀалиуташ латтар. Хетаргахье перетонит. Йолаепив ер. Ӏадьмате сиха операци е езаш дар. Иштта лахьрхӀар лоро.

Операци е сиха кийчйир жимаьча члепеша шоай кема тӀара йоккха йоана амбулатори. Йоккха опыт йола хирурга Салмина толамца чакхьяьккхар операци. Гучадальар, лоро хийттача тайвара, восполени а хинна аппендикс хьакхелта. Операцин ша еш кӀезига тӀехьъяьнна хиннвалара цӀий бӀехдена хургдар. Из хиннар этта дийна висац.

ХӀаьа чуйче Эттысеу вахар кхерамо дац. Провиденски больнице дӀахо дарба деш ва из.

Вячеслав ГЛУШКОВ, (АПН).

БЕРЛИНАГАХЬА ГӀОРГДИЙ ВАЙ, НОВКЪОСТ СЕРЖАНТ?

Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема доакъашхочунна Протасов Сергейна дагадоагӀараш

...333-ча полка полковой школа здание вар со тӀом болалуча хана. Тхона гаьна боаццаш, тӀом хьале массехк да хьалхагӀа, хӀаьтта эскаре баьна салтий боалабир. Царна герз меттел, военни обмундировани лоа а кхезвар. Цар а цу сахьате крепость лораш тӀом бе бийзар.

22 июне сехьа крепость гӀоттайир делхача Ӏадьмате дукхача бомбай, мина, йоккхийча тоепий тхорчий ухзаречая тӀото. МоастагӀий чухьалха дика кийчбеннача тара лар гӀуламх. Тхорч 333 полкен тха школан помещеней корех дуккхьдан спальни чудеттаьора.

Герз а тӀема кхоачам а болаш хинна бӀухой шоай здание тӀом арабевн бар тӀом болабеннача юкъе. Хьалхарча сахьтешка гуйдальар советски наькъ доакха декал. КӀирадия а наьсденна командерех нигахьа сат вацар казармашца. ХӀаьта ворзагӀбанна хьувзача вӀе эскархоех дукха ха наьетье хьаккар йоккхий, дисинайна йола эгевьвнин группанаш. Сихьаташ мара ца юкъе цӀа йоаш, цахааддаш фашистаьна веттача герза кӀаь цу группех чьвлалар юхьанца мугӀарерча бӀухошта юкъера белгалбаьннача командараш ьвдале лелаеш хинна боккха ник...

ТӀема тоьвэтах крепостера дӀавха эзвш ер дахьан стрелкови батальонагӀа цӀейтина батереигаш дӀаьика ерриге Брестови гарнизон цена дукак бовет ца хийтар духе. Из лораӀаш бар немций а: крепоста го а бен, хӀай байракх хьел а йогӀийта, гарнизон дӀахарайнга.

ТӀом болабеннача хьаларча сахьатешка чувоаллар тамаш йоаш крепосте а цера тха школа начальника майора Джиджишвилие курсантех тхо цхьа тахьь этт сай гулийр. Кхьча доакъошкара бӀухой а тхох ззьакхьйтар. Крепостера тхо дӀаарадаха вага вер из. Цхьабакъда, цу хана вошаша, питадале чу а хьийаха, тха клуб чувгица гарнизонца клуб дӀаялхьяр. Клубера хьаьш арача оагӀорахьара лоа де йиш болаш бар немций. Клубе кӀийсе хьнга беагӀача немцех цхьа дакъа Брестски наӀараш цар шина а оагӀорахьара «тобамххьа» хинна казармаш дӀалаца гӀертар. Цхьабакъда, цу хана 84 полка бӀухоша, кхыча доакъошкарча цӀе эскархой новкъосталца топашта юхье хагӀа гебаргӀаш Ӏетташ етана а ях, клубе юха чукхайсар моастагӀий. ХӀаьта крепостера шоай вожаш болча гӀабола ниль дӀакъайлар немцашга тха 333-ча полка бӀухоша. Клубе кӀийсе дахха баьгӀа гитлеровцаш боанга чу нийсбелар.

Майора Джиджишвили керте а волаш хинача тха группа казематех цаӀ хьа а яьнна хьо дола- лар Мухавец яхача хий секьа вьннача моастагӀача. Цу цхьаь хинна дов дора клуба чу бахккача моастагӀаша а.

Хьогаа дов доакхар тхо. Моцал башха хо а лацар, цига дена цига буеш хӀама даиза хинмадале а. КхоалагӀча дейга лаьгча кхыдӀало сатохалуш дацар тхо хьогалла. Патронаш кховчаелар. КхоалагӀа ди чекхдоалаш юххера а лайре тха оаха арахьара гӀо дарга дахьа дог. Брестски крепость тӀом болабеннача хьалхарча дийнахье а гобьа яо иттаза тхох дукхагӀа хинача моастагӀо.

Майора Джиджишвилин 333-ча полка стройлахкъа командира помощникен тха группа хьагул а яь тхона хьалхаьика лехкар отталяр крепоста бахь го боха а бийа чакхйолла аьйн. Оаха гоаша юкъера арадовлин ласьрӀар кхоана 25 июнь да хьаш тховсара бус.

Ах бийса вьннача тӀехьагӀа 70 сагах лаьтта тха группа цитаделера ара а яьнна, хий шиннахьа гӀолла декъьаучa моттиге яхар. Цитадера малхбузенгахьа хьайзар тха группа. Цу метте Кобрински чӀоагӀален ахьян дахьа топнаяхьа лаьгӀача лаагача дукь тӀа даьлар тхо.

Коммандорагара хоам ма хилланге а дукь тӀара тхоаш ма доллха чуххейдар тхо. Немцаша даш тӀаьмжадар тхона автоматаш, пулеметаш, топаш еттаж. Цу ухзареча бийсах фу дувлаиргва? Брест города йисторча хьуна гӀа дӀахкавьяраш тхьаь етт сег мара вацар тхо. Вожаш Кобрински чӀоагӀален дукъа кӀали кхьала йистен бовбир.

ХьулагӀа дӀахкьвча майора Джиджишвилие хьагул а дах, тхона тӀалилляр 2—3 сег волаш группаш а яь, кхлиашта юкъе гӀолла малхбоалегахьа доленга. Сон курсант Ивченков Джиджишвилие группе хулийталея дийхар из. Стройдакъа помкомполка а, вор тхоца. Хьуй йистте белорусс кхийтар тхох. Цо тха кхеле дааза дакъа лацар. Военни обмундировани дӀа а яьккха граждански тӀейхар оаха, тӀамхха дагараш, белаш, пьлаш бе а дехха доладер. Бийсашка нихъ бора, дийннахь ха а отталийн дийше дадар.

Тха дӀар дар бахиий оаллаш, кьмараш, бийда коарталаш, Юхо фунасӀа а лора. Геттара «ХӀадисиран» мара порта чудолхайдар тхо. Иштта ихар тхо малхбоалегахьа бӀаргчача бетта. КӀандагӀотараш хиннавар Джиджишвили. ГуржегӀера хӀамаш дуваш секьердан бора до тхона. Цхьабакъда, кхьйеттая цу тӀеме похоре шиш а бола командир яо из.

Цхьа бутт баьннача тӀехьагӀа гор. Ораш советски бӀу даттача кхьвнар тхо. Цига тхогара лоадахьамий дийзар. Оаха дӀагайтар шийна арашта юкъе а деха лочкъаьа дахка тхоьй военни документаш.

Майор цу сахьате гонна юкъера араььяннача бӀухоех вӀашагӀъьдача полка командаралла хьажавир. Тхоца хьоалия 333-ча полка командира помощник миномети дивизиона командаралла хьажавир. Джиджишвили сонча оаргемешеадагӀа сон Ивченков Москве хьожавир, тхора а вьдавох, сонеченн часте. Из мукьагӀа реактивни снарядаш кхиса Ӏомабу, вешта аьлча «катюша» Ӏомаю школа хиннав хиннавр. Август бутт боаш, къастгача Р. С. дивизиона юкъе а волаш, Смоленске юххе баьна тӀем тӀа декъа даьшо аз вокзала дланешка кӀийде ланна баьгӀа фашисташ «катюша» еттая дӀагӀнака а ухийтаж. Цига вьлар со сай доттагӀчох Ивченкох. ТӀема ӀаьладагӀа де мел доагӀача тайпара сай а деш дӀавехлар из.

Тхо 101-гӀа Р. С. дивизиона нораний 306 гвардейски минометни полках дӀакхийтай.

Цунца а волаш 1944 шера моле дакъа лаьмар аз сийле йоаргйоаца Брестски крепость юха хьайоаккхача. Брест хьаькхкхачул тӀехьагӀа полка командарагара дийхар аз Брестски крепосте гӀолла гобаккха, се тӀом беш лаьттача моттигашка хьажа вахийтар. Сона мукъабелар. Тхоай сийлахьа 333-гӀа стрелкови полк лаьттача вахар со. Цера йрагае ца могаш лаьтта лаад мара хӀама юхейисанар казармех. Сай новкъостий бӀухой оборона лаьца. са лехка духьала лаьттача здание полаяла чу хьежар со, 17-ча погранотряда здани вӀалла йиса а яцар. Чухийоцача гӀирсий гуанаш латтаз крепоста ерриге территора дӀалаьцна. ТӀема дераш ер дӀа мол хьежача...

Крепосте гуннашта юкъе, са мел бийлаш, Буьи Мухавецга хьача лаппта йисте гӀолла салтийна лелар салтий тхорваша, снарядаша, миенаша цхьаовлдаькача гобьамкха латтача казармий пенашка а хьежаш.

Сона юхе юкасенао тоьал хаяна, лоховча дегӀара, тӀаьовхаш воешна хиттель а йолаш вола майор.

Аз сехьа честь делая цунна, майор тӀехьащка иймхар.

— Ухкаяна йоаяш ч-их со моепость ихаш дьона бӀаргдьежаш латтар со, новкъост сержант.

Иштта да из, новкъост майор. Эскарша гӀулакх деш ухказа хинна со.

— ТӀом болабеннача хана а ухказа хинна хургва хьо?

— Иштта да из, новкъост майор, 333-ча стрелкови полке вар со. Полковой школе минометчика дешар деш.

— Дикача, дикача... Дика деьел волаш полк яр. Со а хинна ухказа 455-ча полке гӀулакх деш. ХӀаьта массаллагӀча дийнахьа аьттув бахьар шун уйх чура арадовле?

— Кхоана 25 июнь да яхаш тховсара.

— Хьалаш лайна хинай-кх оаш тӀаькха хӀаьта. Со иттлагӀча дийнахьа арабевлар ухказа... Бобийна тӀададхий вай хӀана, новкъост сержант.

— Берлина тӀадолх, новкъост майор.

— Маьрша дӀакхоачалда. КӀант ва сержант! — аьлар майоро, лобилга кӀал кулг а даьцна.

Иштта вӀашагӀкъаьстар тхо.

Цул тӀехьагӀа дукха ха яланкъа Варшава, Кракое мукъабоаккхача дакъа лаца дийзаб са. Юххера а аз дакъа лацар Берлин йоаккхача фашисташна тӀом чел лаьттача шерашка кӀера тха салтеови ухрлан ларалатар кхоашашеча.

Дивизионе баьна балха опыт чӀоагӀа пайдаьнннай сона хӀанзерчи сай боахама балха тӀа. Карабудахски станице «Нефтеразведка» конторе бенгаленоалла болх беш да со. Дика болхло лоарӀ сох. ТӀем тӀа дахьа дукха совгӀаш да са, цхьабакъда, цу дерригнеа а еагӀа кетаргаяо сона «За оборону Бреста» яха медаль ялар.

ХӀана аз сатессар юххьанца сайна вахар лайвоче Бресте цӀаьаха вахе хьожаьга да.

Х. ОШАЕВ, писатель.

Кубинхой халкъа революце цӀей

ГАВАНА. (ТАСС). Уйх тӀехьарча деношка кубински халкъо белгалдаьккхар доакха цӀей — къамий восстание Ди.

Фидель Кастро керте а волаш йола къоначa революционерий йоккха йоаца группа 1953 шера 26 июле Батисте. Латински Америка цу хана угаре къизагӀа хиннача диктаторски режима чӀоагӀало—Сантьяго-де-Кубаса Монкада яха тӀема казармаш хьалуяна хьежар. Цу хана патриотий аьттув баланзар, иттуров дакъа лоацаш хинна дукхагӀбараш боабир, цхьабакъда, цӀий мерхадача диктатурана духьал герз кара а ийна майра дӀадоладаьча цу гӀуллакхо бенинга моах хьоабир.

ПаргӀатен ший лоӀамерея социалистически Куба бӀубенна йола нерда вахар хьалдара новкъе. Монокультурни экономика а йолаш тӀехьабисна моахк хинна из агропро-индустриальни моахк а хинна дӀаоттаж латт. Национализаци яй ерригача промышленностах торговлен. Юрта боахаме пачхьалкхен сектора даьргъа кхоач 60 процент. Шоашта болча аьттоь духье а доацаш, вежарашка Советски Союзон кхыча социалистически мехкашен новкъостал дов бахьан долаш ехаш ВӀашагӀкхийттача Штаташа Кубана лоаттаь экономически блокада.

СССР новкъосталца хьалхьй, хьалнех латт, реконструкци ях я 160 совгӀа промышленни объект.

Лоаццача хана дикка доккхий кхиамаш хиннад халкъа вахара ерригача сфераш. ДӀаяьккхад йоазув-дешар ца ховлга, хьалхьй [illegible]

Доазол дехьара

Сайгонера маневраш

«Сайгонски паргӀата хоржамаш дара план тӀера хӀана тигаш Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къамен Фронто? Хоржамий комиссе дакъа лаца хьайна ма йоаний цунга, хоржамашка дуьнен халкъашта юкъера хьажара принцип Вьетконго ше ма юкъара а ма йий... «Цу тайпар» хабераш хӀана кӀезига арадувлац малхбузехьарча мехкий кепайоазан тӀа. Фу доль цун маӀан?

Белгала бакъда, хоржамех лаьлла предложенеш Сайгона вӀашагӀдоахкар. Цхьабакъда, гӀулакха маӀаш сенах латт аьлча, из латт, уж хӀанзара сайгонски режим юхейитарал совгӀа, хоржамий компани йолча хана хьалхле а цунга хилийта гӀертарах. Американски бӀу арабоаккхалга сацна дола лоархӀаме доаш хьоахадац предложенешка. Ма дарра аьлча Къулбехьен Вьетнама патриотически низамкаря дӀадехар политически гӀулакхаш дутадга да.

НФОЮВ йоазаш йолча 10 пункта тӀарча хоржамий плана сайгонски оалаз принципиальни башхало сенах латт аьлча, из латт, фронто — хӀана Къулбехьен Вьетнама Республика хинна йолча правительства халкъага шийна лоӀаме хьахьокхара аьттув болаш дола хьал оттаделга дӀадехаш хиларах. Цу хана мехка доал деш хургйоаччалла Вьетнама хинна [illegible]

татура Сайгоне мел юсача хина чӀоагӀача машарца гӀулакхаш къоалгадарре даха цот па хилар. Цхьабакъда, Кп хӀавала безам болаш вац, из юха а евайсена тӀа вьннав сайгонски «паргӀатача хоржамий» плана шийна цхьанне гӀулакхашна юза а йолийташ. Нагахьа санна вож оагӀув шийна плана раьза ца хуле, парижска переговораш юкъагӀйоахаргъя ше яхаш кхерам тӀатекс цо. Цу чьакъехьара Кп заявлени кепатеха арадьккхар США кепайоазон тӀа.

Ких шийх лаьна аьлча, цунна хетар фуа хов дукха ха я. Из хьалхагӀа а хинна, хӀанз а ва Къулбехьен Вьетнамен ДРВ-ена духьален илбанна хӀамаша юха ва къовлаш тӀема эскалаци яра тӀехьен, гӀулакхаш машарца къоастадарга бодача наькъа тӀа вӀаштӀехьдоаккхадена лоадам болла хӀамаш ДРВ-ена чуйтта бомбаш соцавр. Париже переговораш йолаар. Къулбехьен Вьетнама «вице-президента» дорха дукхале ешеша а дах да. ХӀаьта, нагахьа санна ВӀашагӀкхийттача Штаташа авантюристически заявленеш ен гӀулакхаш леладен Кп мукъа а ваьтта цу дегазача сага тӀехьа этта латте, цунах хул Парижски переговораш толаме чакхьлар лоа шийна яхаш хабараш дувцаш йолча Вашингтона доаш цӀена па хилара доли чевад.

Ховш да, йоаллача плани, тӀаҀоваре мийнача бесса из кхе а, патриотически низамаш, [illegible]

В. АРДАТОВСКИЙ, АПИ политически обозреватель.

«Палестина мукъаяккхара халкъа фронт» — палестински духьален болама йоккхача организацех йола цаӀ. Партизаний тӀема группай счета тӀа кӀезига ер израильски захватчикаш дӀадьлаьча Ӏаьрбий территоре тӀа [illegible] операцеш.

СУРТА ТӀА: хьа тӀехьъяара тӀема кийчо еш хьнара палестински партизаний группа.

К. Ахмалова сурт.

ТАСС фотохроника.

«МОНАРХИЯ» ЯХА ОПЕРАЦИ

[illegible]

Сенатора дош

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). [illegible]

ХРОНИКА

Нохч.ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сошам баьб вов. Забелин Иван Николаевич пенсе тӀа волаш хьалхара дуьзадена Нохч-ГӀалгӀай АССР кхачам промышленноста министра декхарех ма мукъаваийта.

АВГУСТЕРА ХАОТТАМ

Гидрометслужба Кертерча управлене йоамагӀа, август бетта Кавказа малхбоалехьарча дакъа тӀа бийсашка 16—22, деношка 25—30 градус йовхал хила тарлу (юкъера температура 22—24 градус, боарамал цхьа градус лакхагӀа). Эгара ийӀехагӀа хургья юккъерчен дакъагӀчен пятиднешкашка. Деношка 33—38 градусагел бийсашка 20—25 градусагел, хӀаьта лоаман районашка дийнахьа 30—35 градусага а бийсашка 15—20 градусага а дӀакхоачаргья йовхала температура.

ТӀехьарча пятидневке температура лохлургья дийнахьа 22—26, бийсашка 10—16 градус йовхалга кхоачаш. Лоаммача хиа догӀаш а делхаш. чӀоагӀа тӀакъвдайш йоачаш а йолаш ха хила тарлу кхоалагӀча декаде. Бетта хургйола йоачаш боарама гергга 6 (40—50 мм). Мух дукхагӀча хьалье лаьгӀо (секунде 3—7 метр) тӀехьаргба малхбоалехьарея къулбамалхбоалехьарея, хӀаьта 8 августера 12 августе мара къулбесада малхбузехьара хьекхаргбац мукъаза секунде 8—12 метрага кхоачаш чӀоагӀ а дув.

* * *

Тахан республике гӀолла Грозне, хуьвалуш мохаш а йолаш, юкъ-юкъе гӀийло догӀа а делхаш, [illegible]

йолаш ха хила мег. 30-ча 31-ча июле хувалуш мохаш а йолаш, цхьацайолча моттигашка юкъ-юкъе догӀа а делхаш, [illegible]

Редактор Ж. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 [illegible]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 [illegible]

«Грозненский рабочий» издательства типография. [illegible]

СФ02275. Заказ № 3224.